

Mak Ripia Agaa

Go buk Mak-na riri-nane agaame gupa ta: Gore Gote-na si Yesu Krais-na epe agaa yaade ta. Go buk-para niaame adalema raburi Yesu ora puri waru ia ta. Goa pua kogono adaapu pamu pisa. Nipuna purimi onaanu madaa piri wae remo ratu rubo onaanuna waeanu mea rubo pea rabu ademe. Yesu nipuna bi Onaa Raapu Pirape Aa maasimi. Goa pua nipuri onaanu wala mulalo epawa sa (10.45).

Mak-mere Yesuna kogono madaa remaa adaapu sa pare Yesumi onaanu moge riaae agaa adaapu nasa. Riri-nanere Mak-me Jon Baptais-na agaa ia. Goa puare Yesu baptais misa-pulu Satan-me Yesu ko tinalo pisa. Oropere Yesumi kedaa rini onaanu odome omesare nimumi adenalo moge riasa. Aba ripiare disaipel aanumi Yesumi pisa yaenuna re waru namakuaasimi. Go yapare oropere pawa pawasi makuaae yae misimi.

Yesu iaa aulaawa kedaa adaapu kasimi. Mak-na agaa tu kiritua lalore Yesu omoa wala rekaa remaa sa.

Madiaaya remaare Mak-me Yesu pode omesana remaa ia pare Yesu tu maomaawa repena polopena tisimi remaa page lapedepeta.

Robonu gupa adamina:

Epe Agaa remaa maepaasa (1.1-13)

Yesu Galili su-para kogono pisa (1.14-9.50)

Galili gimoa Jerusalem su-para pamuasa (10.1-52)

Tu maomatalo pisimi rabu sarara padane
 Jerusalem su-nane pirisa (11.1-15.47)
 Yesu matmat-para gimoa wala rekesa (16.1-8)
 Wala epenaloa onaa adaapumi nipu adesimi
 (16.9-20)

Jon Baptais-mi Epe Agaa lapedepesa
 (Mat 3.1-2; Luk 3.1-9,15-17; Jon 1.19-28)

¹ Gote-na si Yesu Kraisi pirisa. Go buk madaare
 nipuna Epe Agaa* ia.

² Ripiare Aisaia-me buk madaa agaa gupa tisa:
 Gote-me lalo: Pagalepape. Neme nina agaa
 lakelape aa aba epenatoa. Nimina pu robaa-para
 pora-rupa maredepo yatepape.

³ Mo aare nipu onaa napiri su-para aawa gupa
 yaasa: Aa Mudu epalia-ga nipuna poranu epe-
 rupa managola su piralepape lo lakesa.

⁴ Aisaia-me gupa tisa-pulu Jon Baptais onaa
 napiri su-para aba ipua gupa lakesa: Onaanuna
 wae kone perekealimi-daare baptais mealimina.
 Gote-me nimina pupitagi mea raakepe rubalia sa.

⁵ Gore Judia su robo ru-nane piri onaanu-
 para Jerusalem su-para piri onaanu page nimumi
 Jon-na agaa pagola pisimi. Nimu rayona waea
 lapedepe agaa lakeloa ipa Jordan-para baptais
 misimi.

⁶ Jon-me kamel menana yogane maraawa sana
 mena yogane aako yamesa. Go aare onaa napiri

* **1:1:** Go Epa Agaare Yesu Kraisi-na agaa yaade. Nipu Gotena Si
 ora ria. Goteme nipu mada oyae rayo maopae agaa yapare gimoa
 niaa piri-para epenalo mea repae agaa yaade.

su-para pirisa-pulu nipumi mata-para alubi Aapa asapu no pirisa.

⁷ Jon-me kiritaawa pirisimi onaanu-para gupa sa: Naa masaa-nane aa meda epalia. Niri wae aa ya-pulu nipuna aariti esepea kege-daa mada naradepealua sa.

⁸ Neme nimi pa ipame baptais† meaato pare Yesumiri ora Holi Spirit-na puri madaa baptais mealia sa.

*Jon-me Yesu ipa Jordan-para baptais kasa
(Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)*

⁹ Gore orope Yesu nipu Galili su robo ru-nane go adaare Nasaret su gimoa Jon piri-para pisa.

¹⁰ Yesu nipu ipa repaa-nane aainaloo yaa pora gaape lobesa-daa adesimi. Lobesa rabu Holi Spirit yaa nona plane biyaa ipua sana Yesuna masaana epa pirisa.

¹¹ Biyaalaina yaa-para i agaa meda gupa sa: Nere ora nina si naaki-ga neme ne madaa pedo pi sa.

*Satan-me Yesu ko tisa
(Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)*

¹² Go rabu Gote-na Siri Holi Spirit-mi onaa napiri su-para mea penaasa.

¹³ Go-para nipu yapi 40-pela pua pirina Satan-me Yesu pupitagi manataalo ko tisa. Go-para pirisa rabu kira menanu yaa yapanu Yesu raapu pirisimi pare ensel-numi nipu suruba pirisimi.

† **1:8:** Jon baptais-me agaa gupa sa: Neme pe kogonore pa go su amaa ipame pe sa. Pare Yesumiri Holi Spirit-na puri madaa aawa mealia sa.

*Yesumi Galili su-para kogono ripima pisa
(Mat 4.12-17; Luk 4.14-15)*

¹⁴ Gore Jon kalabus ada-para mapataasimi raburi Yesumi Galili su-para ipua sana Gote-na kagaa agaa pamu lakesa.

¹⁵ Lakesa raburi gupa sa: Gote-na Surube Su rudupu epalia-ga wae kone perekea kagaa agaa madaa kone rulaatepape sa.

*Yesumi kogono aa maala misa
(Mat 4.18-22; Luk 5.1-11)*

¹⁶ Yesu ipa Galili ini repaa-nane pamisa rabu nipumi aa laapo adesa. Nipumi Saimon Andru ameaya lapo ipa ini-para ena agona sala pirina adesa. Go aa lapona kogonore ena meape aa laapo pirisipi.

¹⁷ Yesumi nipu lapo-para lalo: Ni rata mea ipua nina kone ratalipina. Goa pua ena mepede-rupa onaanu page go-rupa mada mealepape.

¹⁸ Goa sa rabu go aa lapome ena agona aipapulu gimoa Yesu raapu pisimi.

¹⁹ Yesu ipa mone pane ogesi-daa pua Sebedi-na si laapo adesa. Go aa laapona biri Jems-para Jon lapo. Go ameaya ipunu madaa pirua ena agona rabulala pirisipi.

²⁰ Yesumi go aa lapo adoa ipulupa sa. Goa sa rabu go aa laapome nipuna aaraa-para kogono aanu-para gimoa Yesu raapu padane-para pisimi.

*Wae remome maeyae aa pirisa
(Luk 4.31-37)*

²¹ Goa pua nimu Kaperneam su-para pisimi. Go Kitu Pirape Yapi rabu Yesumi Juda aanuna lotu ada-para agaa mogeasa.

²² Mogeasa rabu onaanumi ki wage pua raaname omenaloa rekena agaana tisaanu-rupa namogeaasa. Dia, pare nipuna purimi rado-rupa agaa lakesa.

²³ Go agaa mogeasa rabu wae remome maeyae aa ipua sana agaa puri palo rui gupa sa:

²⁴ Go Nasaret su-para piri aa Yesu ya. Neme niaa madaa ake pulalo epae ya? Nemere ne adega niaa tulalo epaena?

²⁵ Goa sa rabu Yesumi remo-para agaa mana lalo: Agaa loraawa go aa gimape.

²⁶ Yesumi goa sa raburi wae remome maeyae aa pururu mapaawa agaa puri pane loare gimoa pane popesa.

²⁷ Gore rakepea pisa raburi onaa rayome kidi-paa ragi tua meda lakelala pu pirisimi: Go aare ake plane aa ya? Mogo aa-na agaare ora rado meda yaade. Nipuna purimi wae remo agaa mana ta-daa nimumi pageme simi.

²⁸ Goa pisa-pulu Yesuna bi Galili su-para mone mone laama pisimi.

*Yesumi Saimon-na aayaana yaina maepeaasa
(Mat 8.14-15; Luk 4.38-39)*

²⁹ Goa pisa raburi Yesu Juda aanuna lotu ada gimoa Saimon-para ame Andru laponaa ada-para pisa. Jems page Jon page medaa rabu pisimi.

³⁰ Gore Saimon-na aaya kekapu pi yaina omesadaa nimumi Yesu epa lakesimi.

³¹ Lakesimi raburi Yesu ipua sana go onana ki ripinaawa marekaawa kekapu pi yaina maepeaasa. Nipuna yaina dia sa rabu nipumi nimu eta kasa.

*Yesumi onaa adaapuna yaina maepeaasa
(Mat 8.16-17; Luk 4.40-41)*

³² Naare pabola pisa raburi onaanu yaina omesimi page masaa-nane remo piri onaanu page Yesu piri-para mea ipisimi.

³³ Mea ipisimi raburi su rayo-para piri onaanu page Yesu adolalo ipua pora gaape-para kiritā pirisimi.

³⁴ Pirisimi rabu Yesumi onaa adaapuna yaina maepeaawa sana wae remonu page marake-peaasa. Wae remonumi Yesu aba adesimi-pulu Yesumi onaanu-para go agaa natapape sa.

*Yesumi Epe Agaa Galili su-para mogeasa
(Luk 4.42-44)*

³⁵ Gore wala yapi pena lapatalo palaina Yesu rekoa sana onaa napiri su amaa-nane pua Gote-para beten ta pisa.

³⁶ Go raburi Saimon-para go adami aa medaloma page Yesu rata mea pisimi.

³⁷ Yesu adesimi rabu gupa simi: Onaa rayome ne asapu pimi.

³⁸ Yesumi lalo: Wala pa su meda-nane laketa baina loa neme nimu epe agaa mogeaalua.

³⁹ Goa puare nipu Galili su robo ru-nane su rado rado pamua Juda aanuna lotu ada-para page lakeloa wae remonu page raakepe rubisa.

*Yesumi lepra aa medana rere makaapu yaasa
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)*

⁴⁰ Goa pisa raburi yakimi ti aa medame ipua rumu koba pua pirua Yesu gupa ogesa: Neme ni kone sali-daare naa rere makaapu yape sa

⁴¹ Gupa ogesa raburi Yesu nipumi odome omoa nipuna ki ridulaawa go aana yogane oraawa lalo: Goa pea-ga abia kaapu yape sa.

⁴² Goa pisa raburi mogo yakimi ti aa-na yogana nena rere kaapu yoa wala epe-rupa pirisa.

⁴³ Yesumi mo aa aipapulu repaawa puri paloa gupa sa:

⁴⁴ Waru pagape. Onaa rayo nalakelape pare Gote-na Miru Irae Aa piri-para nena yogane mea waalape. Moses-me Gote-para miru irua kalape aba sa-pulu gupa paina. Go pali raburi onaanumi nena rere kaapu ta-daa mada adalimi sa.

⁴⁵ Yesumi goa sa pare rere kaapu ne aamere agaa adaapu one mone pamu lakesa. Goa pisa rabu Yesu adaare meda-para kaledoa pisa. Nipu onaa napiri pa su meda-para pirina onaanumi nipu piri-para agaa pagolalo kiritata ipisimi.

2

Yesumi pora napami aa meda maepeaasa (Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Gore orope yapi medame Yesu nipu mo Kaperneam* su-para epa pia remaa pagesimi.

² Pagesimi-pulu onaa adaapu kiritaawa runane pora gaape-para page rulatabesa. Goa pu pirisimi raburi Yesumi Epe Agaa mogeasa.

³ Mogeasa rabu yaina omo pora napami aare aa maalame ria ipisimi.

* **2:1:** Yesu pua pirisa adaare aapina yapalo marea. Pare Yesu nipu Kaperneam puala pisa rabu go adaa-para agu pua pirala pisa kone imi. Aa medalomame go adaare Andru-para Pita laapona kone imi. (Mak 1.29)

⁴ Gore onaa adaapumi mo pora gaape-para rulatabesimi-pulu Yesu piri-para mada naria ipisimi. Goa pisa rabu mo yaina ome aa ada masaana ria pisimi. Goa pua ada pira kegepe minala paawa reke opeme rogaabaawa apalae ru-nane pawa lopianiasimi.

⁵ Goa puare Yesumi nimuna kone mua pora napami aa-para lalo: Ne naa naaki-ga nena pupitagi ne kone mea rubaato.

⁶ Goa sa raburi rekena agaa tisaanu pirua nimuna robaa-para kone gupa isimi:

⁷ Mo aamere akeane ta pae simi. Nipumi Gote madaa ero agaa ta paaya. Nipumi pupitagi ne kone mada mea rubalia ya? Gote nipu padaneme mada mea rubalia kone isimi.

⁸ Go kone isimi raburi Yesumi nimuna robaa-para kone mua lalo: Nimimi go plane konere akeane imi pae?

⁹ Ake kogono puri mapalaatalo palua ya? Ni pora napami aa-na pupitagi ne kone mea rubalua go kogono puri patea ya? Nipu pora mapamuaaware go kogono ora puri patea ya?

¹⁰ Ni Gote-na Si padanemere su amaa piri onaanuna pupitagi mada mea rubalua-ga adalepa. Go rabu yaina ome aa-para lalo:

¹¹ Yapara page u pati yae mea ripinua rekoa adaa pu.

¹² Goa sa raburi yaina ome aa aipapulu rekoa yapara mea ripinua pora pamisa. Pamisa raburi onaanumi paalame omoa Gote-na bi minasaawa gupa simi: Niaame oyae go plane na-adema simi.

*Takis mi aa Livai-ri Yesu rata mea pisa
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)*

13 Yesu ipa ini pagi-nane wala pisa rabu onaa rayo Yesu piri-para epenaloe Yesumi agaa moge riaasa.

14 Yesu pora pamisa rabu Alfius-na si Livai-ri takis mi ada-para pirisa. Yesumi go aa adoa lalo: Ni rata mea ipu. Goa sa raburi Livai nipu rekoa Yesu rata mea pisa.

15 Goa pisa rabu orope Yesu Livai-na ada-para eta nolalo pisa. Takis mi aanu-para pa riabo aanu-para Yesuna disaipel aanu-para nimu rayo ada ru-nane padane-para epa kiritaawa pirisimi. Gore onaanumi Yesu rata mea ipisimi-pulu ora adaapu pirisimi.

16 Go raapu pirisimi pare Yesu nipu pupitagi ne aanu-para takis mi aanu-para pirina Farisi aanuna pepa tape aanumi nimu adesimi. Adesimi rabu nimumi disaipel aanu agaa gupa misimi: Akeane Yesu takis mi aanu-para pupitagi ne aanu raapu pirua eta nala pae simi.

17 Pepa tape aanumi goa simi rabu Yesumi nimuna agaa pagoa lalo: Yaina naome onaanuri dokta-na ada napeme pare yaina ome onaanu pemede. Go-rupa neme page epe kone i aa agu raba mula-daa naipisu pare onaa naraanu raba mulalo ipisu sa.

Eta madaa niti pape konere nimumi Yesu agaa misimi

(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Rana medare Jon-na disaipel aanu page Farisi aanu page Juda aanuna agaa mogeaawa eta madaa niti pua pa pirisimi. Go rabu onaa medalomame Yesu piri-para agaa mula ipisimi: Gore akeane Jon-na disaipel aanu page Farisi

aanu page eta nano pimi pare nena disaipel aanu eta pa neme simi.

¹⁹ Goa simi rabu Yesumi saa agaa gupa sa: Aa medame ona rumaatalo pia rabu nipuna adami aanumi eta kateme ya? E, kateme. Gore ona rumaape aa pia-pulu eta mada kateme.

²⁰ Oropere ona rumaape aa lamua palia rabu adami aanumi eta nape yae madaa niti pua piralimi.

²¹ Yesumi kagaa oyaeyae lapo madaa saa agaa gupa lakesa: Aa medame mamina rugini kagaa mua abana mamina madaa rabulalia ya? Dia, gupa rabulaalia rabu kagaa rabuni mamina-mere abana mamina mariripiaawa rugula tabalia.

²² Go page aa medame kagaa ipa wain-mi abana yapa yogane pe-para yupialia ya? Dia, goa palia-daa yogane podepe taboa kagaa ipa wain popalia. Gore kagaa wain-ri kagaa yapa yogane pe-para yupiape. Goa pea-ga abana kone-para kagaa kone lapo padane-para nasalepape sa.

Disaipel aanumi Kitu Pirape Yapi rabu wit-na ini pamu keresimi

(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Wala Kitu Pirape Yapi[†] rabu Yesu-para nipuna disaipel aanu-para wit maapu-para pamisimi. Gupa pamualaawa disaipel aanumi wit-na ini keresimi.

²⁴ Gore keresimi rabu Farisi aanumi Yesu-para agaa gupa lakesimi: Ada. Akeane Kitu Pirape Yapi

[†] **2:23:** Aada oro simi yapina Juda aanumi kogono napamina loa rekena isimi. Go yapi dina biri Sabat teme.

rabu nena disaipel aanumi rekena agaa rasua kogono peme?

²⁵ Yesumi lalo: Devit-mi tisade remaare nadipisimi? Devit aa medaloma raapu eta dia yoa reame omesimi.

²⁶ Reame omesimi raburi aa meda Abaiata-re nipu Gote-na Miru Irae Aa pirisa. Go aa mudu pirisa rabu Devit-miri lotu ada-para bret pua mua noa aa medaloma page kasa. Go bret-re Gote-na kalape bret ya-pulu Gote-na miru irini aanumi agu nisimi. Nimimi go agaana re niminaaeme ya?

²⁷ Yesumi lalo: Gote-me Kitu Pirape Yapi robo isare onaa raba minalo pisa. Gote-na Kitu Pirape Yapi madaa onaa nawarisa.

²⁸ Ni Onaa Raapu Pirape Aa ya-pulu niri Kitu Pirape yapina Aa Mudu pi sa.

3

Ki rudu ae aa meda pirisa (Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Wala orope Yesu Juda aanuna lotu ada-para pisa rabu ki rudu-ae aa meda pirisa.

² Goa pisare Kitu Pirape Yapi ya-pulu Farisi aanumi Yesu koso lape agaa ta polalo pirisimi. Gore Yesumi ki rudu-ae aa wala maepealiare koso laalima kone sua pirisimi.

³ Goa pisa rabu Yesumi ki rudu-ae aa-para lalo: Rekoa ipu.

⁴ Goa sa raburi nipumi Farisi aa-repaa agaa misa: Kogonore ake epe ta? Gore neme onaa raba mua epe-rupa mapiraano epe ta pae onaa tu maomalimi epe ta pae? Kitu Pirape Yapi diri ake

kogono mada pamina? Go agaa misa pare Farisi aanumi agaa na-abusimi.

⁵ Nimumi agaa pa yola mua pu-para rero pia pisimi-daa Yesumi ratu yawesa pare-ga wala odome omesa. Odo omesa rabu ki rudu-ae aa-para lalo: Ki ridula. Mo aame nipuna ki ridulasa rabu Yesumi ki maepeaasa.

⁶ Goa pisa raburi Farisi aanumi aa mudu Herot-na adami aanu piri-para pua Yesu tu maomaatalo yada robo pirisimi.

*Ipa repaa-nane onaa adaapu kiritasimi
(Luk 6.17-19)*

⁷ Goa pisa rabu Yesumi nipuna disaipel aanu gimoa wala ipa repaa-nane pisimi. Goa pisimi raburi su Galili-nane piri onaame orope rata mea ipisimi.

⁸ Go page su Jerusalem su-para onaanu page su Idumea onaanu page ipa Jordan-na mo-nanena onaanu page Tair Saidon su lapona piri onaanu page go su rayona piri onaanumi Yesuna epe remaa pagolalo nipu piri-para kiritaawa ipisimi.

⁹ Kiritasimi rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Onaanumi niaa epa minabalimi-ga ipunu managola salepape sa.

¹⁰ Yesumi onaa adaapuna yaina aba maepeaasa-pulu onaa medalomame Yesuna to yogane oraatalo kiritasimi.

¹¹ Goa pisa rabu wae remo pabo piri aanumi Yesu adoare yala poloa pogola pisimi. Aiya, ne ora Gote-na Si simi.

¹² Goa simi raburi Yesumi lalo: Naa bi natapape sa.

*Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela mada misa
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)*

¹³ Goa pua wala go rabu Yesumi su rudune pua nipuna kone sua aa medaloma-para ipulupa sa.

¹⁴ Goa pua Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela mada mua lalo: Ni raapu kogono pu epe kagaa agaa laketemena repaalua.

¹⁵ Nimimi goa palimi rabu nina purimi wae remo pabo piri aanu marakepealimi.

¹⁶ Nipuna aposel 12-pela nimuna bi gupa maasa: Saimon yapare Yesumi Pita loa bi maasa.

¹⁷ Medalomare Sebedi-na si Jems-para Jon lapo misa. Yesumi go ameala Boanerges lo bi maasa. Go bi adaa agaa madaare yai ari tala naaki lapo teme sa.

¹⁸ Yesumi aa medaloma gupa mada misa: Andru-para Filip-para Batolomyu-para Matyu-para Tomas-para Alfius-na si Jems-para Tadius-para Saimon nipu Selot ruru pirisa.

¹⁹ Gore namba 12 aare Judas nipu Iskariot su-para pirisa pare go aamere orope Yesu tulalo kawé madini aa pirisa. Go aa rayo Yesumi nipuna disaipel aanu mapiraawa ada pisa.

Yesu Belsebul (Satan) raapu kogono madaa yada pisipi

(Mat 12.24-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Goa pisa rabu onaa ora adaapu wala kiritasimi-pulu Yesu nipuna disaipel aanu page eta nanisimi.

²¹ Eta nanisa remaa pagesimi rabu Yesuna adami aanumi nipu mula ipisimi. Gore Yesu kone maeyaawa eta nano piruaaya kone sua nipu mula ipisimi.

²² Goa pisa rabu rekena agaa tisaanumi nimuna Jerusalem su-para gimoa epa lalo: Yesuna masaana Belsebul pia-pulu go remonuna purimi remo medaloma mada magimaalia simi.

²³ Goa simi rabu Yesumi nimu yaaloa saa agaa lakesa: Satan-me nipu pua gimape re mada tea ya? Dia, onaana robaa-para piralia-pulu mada natea.

²⁴ Gore pa su meda-parare ruru padane pirua rugulala paliare go suna puri ora mada dia yoa o yalia.

²⁵ Go page ada meda aaraalu rugulala paawa yada palimiri go aaraaluna puri ora dia yalia.

²⁶ Go page Satan-me nipuna surube onaanu rugulala palia yaalore epe-rupa mada napiralimi pare puri ora dia yalia.

²⁷ Yesumi Satan madaa saa agaa meda gupa lakesa: Neme puri pane aa opeme aba rogaaliri nipuna ada-para oyaeyae mada paake noa maoy-aali.

²⁸ Go agaa pagalepape. Gote-me onaana pupitagi mada mea rubalia. Go page onaanumi ero agaa rana adaapu temere nipumi mada rabuaniaalia.

²⁹ Goa pea pare onaanumi Holi Spirit madaa ero teme-daare Gote-me go wae konere namea rubalia. Go wae konere ora adaape ya-pulu mo aa-na go wae kone oro yaalo pa saapiralia.

³⁰ Onaa medalomame Yesuna masaame remo pia aba simi-pulu Yesumi apo agaa lakesa.

*Yesuna agi amenu
(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)*

³¹ Goa pisa raburi Yesuna agi amenu ipua ada gaa-nane pirua Yesu adola ipisimi-daa agaa lo moneasimi.

³² Agaa o taasimi rabu onaanumi Yesu piri-para kiritaawa simi: Nena agi amenu ada gaa-nane pimi simi. Ne lamua polalo epa yalame simi.

³³ Goa simi rabu Yesumi lalo: Nina ama ame baaninuri aapi ya?

³⁴ Go rabu nipu pereke tua onaanu adoa agaa gupa lakesa: Go onaanuri naa ama naa ame baaninu pimi sa.

³⁵ Onaa rayome Gote-na kone ratalimi-daare go onaanu naa ame baani ama aapa pimi sa.

4

Wit-na ini poae aa-na remaa

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Wala oro meda Yesumi ipa ini repaa-nane pua agaa pamu moge riasa. Mogeasa rabu onaa adaapu kiritisimi-pulu nipumi ipunu madaa pirua ipa repaa-nane pua agaa lakesa.

² Onaa kiritasimi rabu Yesumi saa agaame gupa lakesa:

³ Gore wit-na ini poae aame ini pola pisa.

⁴ Pua poasa rabu wit-na ini medaloma pora-nia madaa lopesa. Go rabu yaanumi epa mea nisimi.

⁵ Ini medalomare no aana rote madaa lopesa. Goa pisa rabu rote madaa-nane oge su kobere isa-pulu inimi aipapulu opesa.

⁶ Aipapulu opesa pare naareme adesa rabu pita napua kaapu sa.

⁷ Ini medalomare repena eto ae-para lopesa pare adaa sa raburi etoto putimi maregepeaawa wit-na ini naetisa.

⁸ Ini medalomare epe su kobere madaa lopesa-pulu opoa sana ini epe-rupa etisa. Wit-na ini etisa rabu medalomare 30-pela etisa. Ini medalomare rikiraana sone pua ini 60-pela etisa. Medalomare ini rubi kiritua ora 100-pela etisa.

⁹ Goa pua Yesumi lalo: Onaa rayome go agaana re niminaalimiri waru pagalepape sa.

Saa pi agaana re

(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Goa pua agu raapo pirisa rabu nipuna di-saipel aanu raapu onaa medaloma ipua saa agaana re epa agaa misimi.

¹¹ Gupa agaa misimi rabu Yesumi lalo: Nimimiri Gote-na Surube Su* madaa kudiri agaa pageme. Goa pea pare kepo rarane piri onaanu saa agaa laketalo pi.

¹² Go agaana re adalimi pare nimumi yada namakualimi: Onaanumi ado pimi pare naniminaalimi. Pagalimi pare namakuaalimi. Gore niminaawa pupitagi ne kone gimalimiri Gote-me waea yae mea rubalia.

Yesumi ini poae aa remaana re lakesa

(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Yesumi nimu-para lalo: Go saa agaana re mada namakuaa pimi? Napagalimiri saana agaare akolo makuaalimi ya?

* **4:11:** Gotena surube su amaa penaame epa waasa. Onaame adoa makuaanialo pisa.

¹⁴ Saa agaana re gupa sa: Wit-na ini pua poae aamere nipu Gote-na kagaa agaa poaaya.

¹⁵ Gore pora uni madaa lope wit-ri onaanumi kagaa agaa pagaminalo Satan-me aipapulu epa mabebolaalia.

¹⁶ Go aana rote madaa lope wit-ri onaanumi kagaa agaa pagoa raana omo pimi.

¹⁷ Raana omeme pare nimuna robaa-para pita napua pa ogesi pea. Oge yapi di pirua kagaa agaa pageme pare wae yaeme nimu talia rabu Gote gimoa aipapulu lopeme.

¹⁸ Repena eto-para lopea wit-ri go onaanumi kagaa agaa pagoa pare nimuna koneme abia ake palua pae kone imi.

¹⁹ Goa pua nimu sekere menanu raana omoa oyaeyae mulalo peme. Goa pea-pulu nimumi Gote-na kagaa agaa robaa-para ia pare go koneme maregepaawa maoyaalia.

²⁰ Epe su kobere-para lopesa wit-ri onaanumi kagaa agaa pagoa ini epe-rupa maditimi. Go raburi medalomana iniri 30-pela etea. Medalomanare ini 60-pela etea pare medalomana ini rubi kiritina gupa 100-pela etea sa.

Lam paana agaa
(Luk 8.16-18)

²¹ Yesumi nimu agaa gupa misa: Onaanumiri lam ewoa reke rolo-para imi ya? Reke rolo-para suare so madaa namudialimi ya? Dia, ora mudiaemede.

²² Gore oyaeyae pagaa suare orope mea wanalo peme. Oyaeyae kudiri pu salimiri orope Gote-na paame ada salia.

²³ Nimimi go agaana re niminaaba piralimiri waru pagalepape.

²⁴ Yesumi nimu-para wala lalo: Pageme agaare waru surubape. Nimimi agaa mogeteme-daare Gote-me mogo kogonona yago wala abutea. Goa pua medaloma page gialia.

²⁵ Onaa medalomame oyae adaapu su pitimi-daare Gote-me medaloma page mea gialia. Pare onaa rayome ogepu oyae su pitimiri oge abuna ora mu pa aalia.

Konape ini medalomana saa agaa

²⁶ Goa pisa rabu Yesumi wala lalo: Gote-na Surube Suri go plane lo lagialo: Pa aa medame ini su madaa radasa.

²⁷ Nipu u patua rekoa kogono pula pea rabu mo kibita ini opoa adaa yalia. Goa pea pare go aame go ini opea-rupa naniminaaya.

²⁸ Sumi nipuna ini madita. Goa pua aba ripiare yosi opoa walare uni aawa walare nape yae etalia.

²⁹ Goa pua go ini etea rabu mo aame rai kutu mua aipapulu warita palia. Gote-na Surube Su onaanuri apo maapu madaa oyae opea-rupa adaapu piralimi.

Repena mastet inina saa agaa

(Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Goa pisa raburi nipumi wala lalo: Gote-na Surube Suri ake nona plane ya? Gote-na Surube Suri ake madaa lano ya?

³¹ Gote-na Surube Su gupa ia: Repena yamo mastet-me ini su amaa radata rabu nipuna ini ora ogege yaesi.

³² Ogege yaesi yapare opoare repena rayo minabaaya. Go repena palaa adaa yalia-pulu yaanumi ipua palaana ru-para ada peme. Gote-na Surube Su madaa piri onaanuri aba ogepu pirua orope adaapu piralimi.

*Yesumi saa agaa disaipel aanu lakesa
(Mat 13.34-35)*

³³ Yesumi saa agaa go-rupa lakesa. Nimumi agaana re niminaainalo mogeaata pisa.

³⁴ Pare Yesumi nimu-para oro yaalo saa agaame agu mogeasa. Goa pisa pare nipumi disaipel aanu-para saa agaana re lakesa.

*Yesumi po ripu maloraasa
(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)*

³⁵ Go yapi padanena aebo raburi Yesumi nimu-para lalo: Abiare ipa ini mone pane bai.

³⁶ Goa sa raburi Yesu ipunu ru-nane aba pirina disaipel aanu page epa pirisimi. Nimu pirisimi rabu ipunu medaloma page go-para isimi.

³⁷ Goa pua ipa ini madaa aba penaaloare po ripu ipua ipa kai tisa rabu ipunu-para ipa epa pabolalo pisa.

³⁸ Go rabu Yesumi ipunu masaa-nane pirua kada sua u patisa. U patisa raburi nimumi nipu marekaawa simina: Aya Tisaa, niaa omalima-ga kone nasae ya?

³⁹ Goa simi rabu Yesumi rekoa po ripu-para ipa lapo agaa gupa lakesa: Mada-ga gima. Goa sa rabu po ripu loraawa ipa eto napi pa pirisa.

⁴⁰ Goa pisa raburi Yesumi nimu-para lalo: Akeane paala omeme? Abia page epe agaare nimina robaa-para waru nasame ya?

⁴¹ Goa sa raburi nimu paala omoa simina agaa lo pirisimi: Go aare aapi yapae lo pirisimi. Go aa-na agaare po ripu-para ipa ini laapome pagea simi.

5

Yesumi maeyae aa medana wae remo meape lo rubisa

(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Goa pisa raburi nimu ipa ini Gerasa-repaa mone pane pisimi.

² Mone pane opapasimi raburi Yesu ipunu gimoa popesa. Go rabu wae remo pabo piri aa meda matmat apedaa gimoa Yesu aipapulu madaama ipisa.

³ Go remo pabo piri aa nipu matmat-na u patisa rabu onaanumi nipu puri pane opeme page mada na-adisimi.

⁴ Go aa nipu oro yaalo hankap ope laapo rugulu rubebe pala pisa-pulu mada na-adisimi. Goa pisa-pulu nimumi nipu mada kuma namapaeme.

⁵ Oro yaalo mo aa matmat amaa-para pore laapona pamisa. Pamisa raburi nipu rui loa aana-me nipuna to mea tala pisa.

⁶ Nipumi Yesu adesa rabu Yesu piri-para aipapulu ipisa. Go rabu mo aame Yesu madaa paala omoa rumu koba pua epa piriisa.

⁷ Rumu koba pisa rabu puri paloa gupa yaasa: Ne ora Mudu Gote-na Si Yesu yaade. Neme ni-para ake pali ya? Gote-na bi madaa lalo-pulu neme ni gimoa pu.

⁸ Gore Yesu aba nipu wae remonu nipu gimoa pope lo lakesa-pulu apo agaa sa.

9 Goa sa raburi Yesumi nipu-para wala lalo: Nena biri aapi ya loa agaa misa. Wae remo aaya aame lakesa: Remo adaapu ni-para odobaemepulu nina biri riri yaade.

10 Go rabu mo aame Yesu-para puri paloa ogesa: Niaa rayo pora kimisu-para na-ratu ta sa.

11 Goa pisa raburi menanumi rudu-nini e poalaasimi.

12 Wae remonumi Yesu-para lalo: Niaa mogo menanu-para mea repaa. Goa pua nimuna robaa-para pomona gupa ogesimi.

13 Gupa ogesimi raburi Yesumi nimu mea rapaasa. Mea rapaasa rabu wae remonu mo aa gimoa menana robaa-para pua odobasimi. Go rabu mena-repaame rata-para kilipia ipa-para pua omesimi. Menanuri ora 2000-rupa omesimi.

14 Gore mena puni aanumi go yae adoa adaare-para pa su meda-nane pogola pua puua lakesimi. Lakesimi raburi onaa rayo ipua epa adesimi.

15 Nimu Yesu piri-para ipua aba wae remo piri aa epa adesimi. Remo pirisade aare nipu pirua mamina yamoa epe kone isa. Mo aa adesimi rabu paala omesimi.

16 Goa pua onaanumi wae remo mena madaa pua odobataina adesimi-pulu remaa pamu simi.

17 Goa pisa rabu nimumi Yesu-para lalo: Niaana su gimoa su meda-para pope simi.

18 Yesu ipunu madaa piritalo pisa rabu mo remo piri aame ni page pirapana sa.

19 Goa sa pare Yesumi dia loa nena ruru piri-para pua ni madaa Aa Mudumi epe kogono paa

lo pua lakelape sa. Gote-me ni odome omalo pua lakelape sa.

²⁰ Goa pisa raburi aba remo piri aame Dekapolis su-para pua Yesuna kogono painalo lakesa. Onaa rayome pagoa ora pogolasaasimi.

Jairus-na wane marekaasa rabu ona medame Yesuna mamina ripinaasade (Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yesumi ipunu madaa pirua ipa mone pane wala kenaasa rabu onaa kiritasimi. Kiritasimi rabu Yesu ipa ini repaa-nane pirisa.

²² Goa pisa rabu aa meda nipuna bi Jairasi go aame Yesu piri-para ipisa. Nipu mo Juda aanuna lotu adana aa mudu pirisa. Nipu Yesu adesa raburi Yesuna kibu re-para ipua rumu koba pua agaa mulalo pisa.

²³ Rumu koba pua nipumi lalo: Naa oge nogo ora ini adupialia. Gore ne epape. Nipuna to madaa kimi oraali rabu nipuna yaina perekealia.

²⁴ Goa sa raburi Yesu nipu raapu pisipi.

Onaa adaapumi nipu rata mea pisimi rabu Yesu pope pora rulatabesa.

²⁵ Pora pisimi raburi ona meda nipuna yaapi pupulae yaina maali ru repo patisa.

²⁶ Mo oname dokta-nuna ada pua nipuna to mada radaa pina pisa pare namaperekeaasimi. Dia, pare go onana yaina adaa ya-mama pisa.

²⁷ Go ona Yesuna bi pagesa-pulu onaa pabo kiritasimi-para ipua Yesuna masaa-nane mamina oraata ipisa.

28 Oname mamina oraawa kone gupa misa: Go aa-na mamina oraalua rabu ni mada maperekealia kone isa.

29 Goa pua oraasa raburi nipuna yaapi kaapu sa rabu nipuna robaa-para epea pi kone isa.

30 Mo oname oraasa raburi Yesuna puri medaloma ma-puaasa-daa koneme adesa. Nipu pereke tua onaanu agaa gupa misa: Nina mamina aapimi oraaria ya?

31 Go agaa mulalo pisa raburi Yesuna disaipel aanumi gupa simi: Gore onaa adaapu reko piramede-ga naa mamina aapimi oraaria pae piri ake pea-daa le?

32 Pare Yesumi pereke tua adobasa.

33 Goa pisa rabu onana kone-para paalame omesa. Paala omoa pururu pua Yesuna kibu-para epa adaniaa pirisa. Go oname yala omoa neme pawade-ga neme ni maepeaainalo pawa sa.

34 Goa pisa raburi Yesumi mo ona gupa lakesa: Aina, neme Gote madaa kone rulaari-pulu ne epea pi-ga abia pawa pope. Nena yaina puade sa.

35 Yesumi goa lalaina Jairas-na mea repaae aa medaloma go Juda aa muduna ada gimoa ipua lalo: Nena wane ini adupiaade. Nere akeane tisaa mea epali ya?

36 Goa simi pare Yesumi apo agaa gimoa Juda aanuna aa mudu-para gupa sa: Paala naomape. Dia, kone rulape.

37 Goa pisa raburi Yesumi Pita-para Jems-para nipuna ame Jon-para medaa-para baina sa. Pisimi raburi Yesumi lalo: Onaa medaloma ada-para naipulupape lo lakesa.

³⁸ Nimu apo Aa Mudu-na ada re-para ipisimi rabu Yesumi onaa rayo puri paloa re lala pirina adesa.

³⁹ Yesu ada-para pisa raburi onaa lakeloa lalo: Akeane re lo pimi? Go nogo na-ini adupita pare pa u patana sa.

⁴⁰ Goa sa raburi nimumi nogo ini adupisadaa niminaasimi-pulu giri laasimi. Giri laasimi raburi onaanu amaa ratu tisa. Yesu-para mo nogona agi aaraa lapo-para disaipel aanu-para nimu rayo nogona ro isa ru-nane pisimi.

⁴¹ Yesumi oge nogona ki mua Talita Kumi sa. Go agaare gupa sa: Oge nogo abi reka sa.

⁴² Goa sa raburi go nogo aipapulu rekoa pamisa. Go nogona maali 12-pela pirisa. Mo nogo pamisa raburi onaanumi paala omoa kidipaa ragi tu pirisimi.

⁴³ Yesumi nimu-para lalo: Onaa medaloma napua laketapa. Go nogo eta katapape sa.

6

Yesu Nasaret su-para ipisa rabu onaanumi nipu masaa rilasimi

(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Yesu go su gimoa nipuna adaare-para pisa. Pisa rabu nipuna disaipel aanumi nipu rata mea pisimi.

² Goa pisa raburi Yesu Kitu Pirape Yapi di rabu nipumi Juda aanuna lotu ada-para agaa mogeata pisa. Mogeasa rabu onaame pagoa pogolasaawa gupa simi: Go aa-na kone aa-para misa? Akea pua go adaa puri misa? Puri pane kogono medaloma nipuna purimi wariala.

³ Go aare kamda kogono pi aa pirua nipuri Maria-na si yaade. Go page Jems-para Josep-para Juda-para Saimon-para go aanu nipuna amenu yaade. Nipuna baaninu niaa padane-para pima simi. Goa loa nimimi Yesu madaa robaa-para wae kone isimi. Goa pua nimumi Yesu gimisimi.

⁴ Goa pisimi rabu Yesumi nimu-para lalo: Gote-na agaa lakene aare su rayo-para onaame nipuna bi minasaaeme pare nipuna adaare-para nipuna ruru-para nipuna aaraalu-para nimumi nipuna bi naminasaaeme.

⁵ Goa pisimi rabu Yesumi puri pane kogono go-para mada nawarisa pare nipumi onaana yaina padane padane laatapu maperekeaasa.

⁶ Yesu onaanuna pu robaa-para kone waru narulasimi-pulu Yesu ora paalame omesa. Goa pua Yesu adaare rayo-para epe agaa mogeatalo pamisa.

*Aposel aanuna kogono
(Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)*

⁷ Goa pisa raburi Yesumi aposel kogono aa 12-pela rapaasa.

⁸ Goa pisa rabu laapo laapo laatapu mua mea rapaasa. Yesumi nipuna disaipel aanu puri kaloa wae remo mea rubaainalo pisa. Yesumi agaa gupa lakesa: Pora kimisu-para palimi rabu oyae namealepape pare rimaapu ripinua pora pamula pulupape. Sapi-para nu-para mone pabe paus-para rayo namea pulupape lo lakesa.

⁹ Nimimi aariti sua palimi pare mamina padane yamalepape.

¹⁰ Yesumi page nimu-para gupa lakesa: Adaa adaare-para pua kogono palimi raburi ada padane-para pirua eta nalepape. Adaare rado-para palimi rabu go ada nagimalepape.

¹¹ Adaa adaare-para palimi rabu go onaanumi nimi gimoa epe agaa napagalimi-daare nimuna wae yae niminaaina nimina aa madaa ae kege nimuna ada-para kunu satepape.

¹² Goa sa raburi disaipel aanumi pua onaanu lakeloa lalo: Wae kone rabuaatepape simi.

¹³ Disaipel aanumi wae remo pabo piri aa mae-peaawa yaina ome onaana aalu madaa wabola sua maperekeaasimi.

Jon Baptais omesa rabu

(Mat 14.1-12; Luk 3.19-20; 9.7-9)

¹⁴ Goa pisimi rabu gavman-na aa mudu Herot-me disaipel aanuna kogono madaa remaa pagesa. Yesuna bi sogo-nane puala nogo-nane puala pisa-pulu pagesa. Goa pisa raburi onaa medalomame lalo: Jon Baptais-ri matmat gimoa wala rekesa-pulu go puri mua apo kogono pamu puaaya simi.

¹⁵ Goa simi pare onaa medalomame lalo: Go aare nipuna bi Elaija simi. Medalomame page lalo: Nipuri Gote-na agaa lakene aa abade pirisa yaade simi.

¹⁶ Goa simi pare Herot-me pagoa gupa sa: Neme Jon-na aalu kepesu pare wala rekaade kone salo sa.

¹⁷ Abadere Herot-me nipuna ore Herodias-na agaa pagoa Jon opeme adia kalabus ada map-ata. Go aa mudumiri nipuna ame Filip-na ore Herodias paake yolo pirisa.

18 Go kone isa-pulu Jon-me oro yaalo Herot gupa lakesa: Rekena ia-ga nena amena ore nayola pe sa.

19 Goa sa raburi Herot-na oreme Jon-para wae kone sua tulalo pisa pare mada dia.

20 Goa pisa pare Jon epe kone su redepo ne aa pirisa-pulu Herot-me nipu madaa paala omoa kalabus ada epe-rupa surubisa. Herot-me Jon-na agaa pagesa rabu nipu kone laapo isa.

21 Goa pisa pare ore Herodias-me kone meda isa. Nipuna aani Herot-na agimi nipu madini di ipisa rabu eta yawo kiritasimi. Ora nipuna gavman aanu-para soldia aanu-para Galili suna aa mudunu rayo epa kiritasimi.

22 Goa pisa raburi Herodias-na wane ipua Herot-na yaane aanu-para epa pirina yaasa pabesa rabu raana omesimi. Goa pisa rabu Herot aa mudu ya-pulu nogo-para lalo: Nena kone ake ya? Agaa meali yae madaa gialua.

23 Goa pisa rabu Herot-me nogo-para makuaa loa gupa lakesa: Neme agaa meali rabu ake yae gialua. Nina adaa su rikiraana rumaawa oyaeyae adaapu gialua sa.

24 Goa sa raburi nogome agi piri pua lalo: Ake lano ya? Agimi nogo lakeloa lalo: Jon-re baptais mi aa yaade nipuna aalu kepea meaina.

25 Goa pisa rabu nogome aa mudu piri-para aipapulu pua agaa mulalo gupa sa: Neme Jon-na aalu plet madaa sua giaina.

26 Goa sa raburi aa mudumi Jon odome omesa. Yapare ada makuaa agaa lo lakesa-pulu nipuna wamo pi aanu pirua adesimi-pulu neme nagi-malua kone isa.

²⁷ Goa pisa raburi aa mudumi soldia-para lalo: Jon-na aalu pua kepea sa. Gore mo polis nipu kalabus ada-para pua Jon-na aalu kepisa.

²⁸ Kepisa rabu plet madaa sua wane kasa rabu wanemere nipuna agi kasa.

²⁹ Goa pisa raburi disaipel aanumi pagoa ipua Jon-na ro ria pua rogaasimi.

*Yesumi onaa adaapu 5,000 eta kasa
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)*

³⁰ Goa puare disaipel aanumi Yesu piri-para wala ipua Herot-na kogono pisa-rupa agaa epa lakesimi.

³¹ Go rabu onaa adaapu epala puala pisimi-pulu Yesu-para disaipel aanu page eta nanisimi. Goa pea-ga Yesumi nipuna disaipel aa-para lalo: Go su gimoa onaa napiri su-para pua kitu mada piramina sa.

³² Goa pisa rabu nimu ipunu madaa pirua onaa napiri su-para pisimi.

³³ Yapare pisimi raburi onaa adaapumi nimu waru adesimi. Goa pua onaanumi adaarenu gimoa pora-nia pisimi. Goa pua go onaanumi Yesu ipunu madaa abi napenaloa nimuna piri-para aba epa kiritasimi.

³⁴ Goa pisa raburi Yesumi ipunu gimoa onaa adaapu adesa rabu nipuna pu roboa-para odome omesa. Go onaanu ora sipsip mena-rupa pa pirina yapare nimuna puni aanu napimi-daa odome omesa. Goa pua go rabu nipumi agaa adaapu mogeasa.

³⁵ Gore ora aebo rabu Yesuna disaipel aanumi ipua nipu-para lalo: Go su-para onaa ora dia ta.

³⁶ Abia ribaa tea-ga onaanu ada o taape. Goa pua nimuna eta kabola penaalo o taape.

³⁷ Goa simi pare Yesumi lalo: Nimina nimu eta katapape. Goa sa pare nimumi Yesu-para lalo: Ni-aame bret kabolalo palimare mone minare maali padane kogono pua mada kaboa mea katema ya?

³⁸ Goa simi rabu Yesumi nimu-para lalo: Nimina bret akepu raapo ya? Pua adalepa. Nimumi adoa gupa simi: Bret ipa supu-para ena ipa laapo ia simi.

³⁹ Goa pisimi rabu Yesumi lalo: Nimu go-pare ripu yamala madaa mapiraatepape.

⁴⁰ Yesumi gupa sa raburi go-para ona 100-pela kiritaawa pirala meda-para onaa gupa 50-pela kiritaawa piraa-mama pu pirisimi. Gore rado rado rayo gupa pirisimi.

⁴¹ Goa pisa rabu Yesumi bret supu-para ena laapo mua yaa-para adasaawa Gote-para ora pi sa. Goa loa bret piribia disaipel aanumi onaanu rumaainalo kasa. Go ena laapo page Yesumi onaa rumaainalo kasa.

⁴² Goa pisa rabu nimumi ora eta mada no pirisimi.

⁴³ No kiritinaloa disaipel aanumi eta ebo yarepea basket 12-pela madu isimi.

⁴⁴ Goa pisa rabu aa adaapu gupa 5,000-pela eta nisimi.

*Yesu ipa masaa madaa pamisa
(Mat 14.22-23; Jon 6.16-21)*

⁴⁵ Goa pisa raburi Yesumi nipuna disaipel aa-para lalo: Ipunu madaa piralepape. Nimi ipa mone pane Betsaida su aba pulupape. Gore

disaipel aanu nimu penaaloa Yesumi onaa rayo mea repaatalo pisa.

⁴⁶ Yesumi onaa pawa pulupape lo lakeloa so rudu madaa beten ta pisa.

⁴⁷ Goa pua ora ribaa yabaasa raburi ipunu ipa ini madaa saabaina Yesu agu raapo so rudune pirisa.

⁴⁸ Go raburi disaipel aanumi ipunu yola mua ipa apea kitu pirisimi rabu Yesumi nimu adesa. Po ripu nimu polalo pisimi-nane ipisa-pulu kitu pirisimi. Gore yapi pode talo pisa raburi Yesu nimu piri-para ipa masaana ipisa. Yesuna konere nimuna ipunu gimoa mogo-nane pa pisa.

⁴⁹ Goa pisa pare ipa masaa-nane pamualaina nimumi Yesu ora pa remo meda kone sua pogolasaawa yaasimi.

⁵⁰ Yaasimi rabu nimumi adoa paala omesimi. Paala omesimi-pulu nipumi nimu-para lalo: Paala naomalepape. Ni Yesu yaade sa.

⁵¹ Goa pisa raburi Yesu nimuna ipunu ru-nane pirina po ripu loraasa. Goa pisa raburi nimu pogolasaawa paalame omesimi.

⁵² Gore disaipel aanumi bret-na kogonona re naniminaasimi. Dia, nimuna robaa-para go konna re ora namakuaasimi.

Yesumi Genesaret su-para piri yaina ome onaa maepeaasa

(Mat 14.34-36)

⁵³ Goa pisa raburi nimu ipa mone pane pua Genesaret su opapaawa ipunu adibasimi.

⁵⁴ Nimumi ipunu gimisimi rabu onaanumi Yesuna ini agaa waru adesimi.

⁵⁵ Go rabu nimu su rayona aipapulu pisimi. Wala ipisimi raburi Yesu piri-para yaina ome onaanu reke madaa ria ipisimi.

⁵⁶ Goa pua orope Yesu ora oge su-paranu adaare-paranu emaapu-paranu go su rayo-para pamisa rabu onaanumi yaina ome onaa kiritae maket amaa ria ipisimi. Goa pua nimumi Yesuna mamina aane madaa oraamonalo ogesimi. Gupa oraainaloa nimuna yaina rayo maepeaasa.

7

Gote-na rekena agaamere akuanuna kone rabuaaya

(Mat 15.1-9)

¹ Goa pisa raburi Farisi aanu rekena agaa tisaanu page Jerusalem su-para gimoa Yesu piri kiritasimi.

² Kiritasimi raburi disaipel aa medaloma eta nolalo pirua nimuna ki amulu pimi nisimi-daa kiritae aanumi ado pirisimi.

³ Gore Farisi aanu page Juda aanu page eta nolalore ki aba radepisimi. Nimuna akuana kone mogaatalo ki radepeteme.

⁴ Go page go Farisi aanumi maket-para kabeme eta aba radepeteme. Goa pua nimuna pora meda rado rado page ratisimi. Kone medare nimumi kopo-nupara plet-nupara kap-nupara rayo radepeteme.

⁵ Goa pea-ga Farisi aa page rekena agaa tisaanu page Yesu agaa mulalo pisimi: Akeane nena disaipel aanumi nimumi akuana kone namogeteme

pae? Nimuna kina oto pi yae naradepeaawa* amulu pimi eta neme simi.

⁶ Yesumi nimu-para lalo: Nimi ora makirae aanu pimi. Go madaare Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me pepa madaa gupa tisa: Go onaanuna agaamere nina bi minasaaeme pare nimuna robaa-para ni madaa kone naimi.

⁷ Go onaanumi pa aanuna kone mogeteme pare ora Gote-na rekena agaa page pa teme. Goa teme-pulu nimumi naa bi mada naminasaaeme. Yesumi Aisaia-na agaa gupa lakesa.

⁸ Goa pua Yesumi nimu-para lalo: Nimi Gote-na rekena agaa gimoa yapare akuana kone mogeteme.

⁹ Yesumi nimu-para lalo: Nimina kone ratulalo peme rabu kudiri kone sua Gote-na rekena agaa gimeme.

¹⁰ Moses-me aba gupa sa: Nimina agi aaraa laponaa agaa pagoa bi minasaatepape sa. Onaa rayome agi aaraa-para wae agaa teme-daare nimu ora tu maomalimi sa.

¹¹⁻¹² Moses-me gupa sa pare nimimi gupa simi: Onaa rayome agi aaraanu-para lalo: mone neme saayore Gote madaa imaa niti pua saato. Goa pea-ga ama aapa naraba mealua teme.

* **7:5:** Farisi aanuna rekena agaare go-rupa. Pora kimisu pamua goa pisimi. Waea apalae pua eta pua nape yada, ki radepea eta pua nala pisimi. Go puaaware nimu ora epeta kone isimi. Yesuna moge riae aanu kimisu aawa pua mo-rupa ki naradepene eta pa pua nisimi. Go rabu Farisi aanumi go aanumi waea pua niaana akuanumi gide rekena agaa rugutame simi. Pare nimuna waea pa roгаа saba pirua ki radepe radepe pala pirua nimu epeta kone isimi. Gotena rekena agaame goa-daa nata, pa nimuna rekena agaa waria ratisimi.

¹³ Goa peme-ga nimimi nimina akuanuna agaa pagoa rateme raburi Gote-na agaa rasitimi. Goa puare nimimi kogono go-rupa adaapu pa peme sa.

Pupitagi manape yaenu
(Mat 15.10-20)

¹⁴ Goa pisa rabu Yesumi onaa adaapu wala yaaloo saa agaame lalo: Nimi rayo pagalepape.

¹⁵ Nimimi epe eta nalimi rabu go etame nimidaa mada nabebolalia. Dia, pare nimina robaa-para i koneme nimi maoyaalia.

¹⁶ Onaa rayome go agaana re niminaaba piralimiri waru pagalepape.

¹⁷ Goa pisa raburi Yesumi onaa gimoo ada-para epenaloo disaipel aanumi saa agaana re madaa agaa mulalo pisimi.

¹⁸ Goa pua Yesumi nimu-para lalo: Nimimi nimu-rupa pirua kone naimi. Nimi ora pagalepape. Onaanumi eta nalimi-daare go nape yaeme nimu mada namaoyaalia.

¹⁹ Dia-ga go etare onaana kone-para nasalia pare robaa-para pua i tapa-para pea sa. Yesumi goa sare nape eta rayore ora epe ta loa sa.

²⁰ Yesumi wala lalo: Onaanuna robaa-para i koneme pupitagi manaalia.

²¹ Gore onaanuna robaa-para i kone sua gupa peme: ona paake yolape-para paake nape kone-para aa tu maomape kone sua peme.

²² Go page aanumi ona rasini meape kone-para oyae madaa epame omape kone-para waea pape kone rayo peme. Go page makirae kone-para wae yalame omape kone-para wae udipa

kone-para onaanuna bi rabuaniaape kone-para aa tape kone-para pa maeyae kone page ora go rayo robaa-para kone imi.

²³ Go wae kone rayore kone-para sua onaa maoyaaya. Yapare eta nape yaeme gupa-daa napea sa.

*Fonisia su-para piri oname Yesu kone rulasu
(Mat 15.21-28)*

²⁴ Goa pua Yesu go su gimoa kimisu Tair adaare-para pisa. Goa pisa raburi nipu ada meda-para odobaawa yapare onaanu nalakesa. Nalakesa pare nimuna pa makuaasimi.

²⁵ Gore wae remo piri nogo medana agimi Yesu pia remaa pagesa. Goa pua nipu Yesuna kibu repara ipua rumu koba pua pirisa.

²⁶ Mogo nogona agiri Siria adaare Fonisia oname madisa. Gore nipu Yesumi mo nogo-para pia remo rakepeainalo ogesa.

²⁷ Goa pisa raburi Yesumi Juda aanuna pora madaa kone sua saa agaame gupa sa: Gore aba niaame nogo naaki eta kalamina. Nogo naakina eta mua yana katemare epe kone-daa dia sa.

²⁸ Yapare mo oname Yesu gupa lakesa: Aa Mudu, ora lae pare reke rolo-para piri yananumi nogo naakina eta ebo neme.

²⁹ Yesumi nipu-para lalo: Gupa lae-ga nena ada-para wala pu. Wae remore nena nogo gimoa puade sa.

³⁰ Goa pua no agimi ada pua ru-nane odobaawa nipuna nogo reke madaa epe-rupa pirina adesa. Go nogo piri wae remo rakepea pane pisa.

Yesumi aane poae agaa maare aa maepeaasa

³¹ Goa pisa raburi Yesu Tair su-nane gimoa ipa Galili su-para wala pisa. Pamisa rabu nipu adaa su robo Saidon ru-nane pamua adaare Dekapolis-para page pisa.

³² Goa pisa raburi onaa medalomame aane poa agaa maare aa Yesu piri-para mea ipisimi. Mea ipua Yesumi go yaina ae aa-na to madaa oraainalo ogesimi.

³³ Yesumi mo aa mua onaa napiri su-para mea pua kimi aane-para sua sope roa mo aa-na eke oraasa.

³⁴ Oraasa rabu Yesu yaa-para adasaawa sana odome omoa komo misa. Go rabu mo aa-para lalo: Lobape sa. Yapare Yesuna adaa agaame: Efata sa.

³⁵ Goa sa raburi mo aa-na aane malobaawa eke maepeaawa agaa epe-rupa malaasa.

³⁶ Goa pisa raburi Yesumi onaanu-para agaa natapape sa. Yapare natapape lo lakesa raburi nimumi puri paboa lakesimi.

³⁷ Apo remaa pagesimi onaanumi Yesumi goa pisa-daa ora paalame omoa kidipaa rafi tua lalo: Mogo aame oyae rayo epe-rupa pea. Aane poae aa page agaa maare aa page nipumi epe-rupa maperekeaaya simi.

8

Yesumi onaa 4,000 eta kasa (Mat 15.32-39)

¹ Gore orope onaa adaapu epa kiritasimi. Orope nimuna eta dia sa rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para yaaloa lalo:

² Go onaanu yapi repome ni raapu piraama pare eta naname-pulu ni odome omalo.

³ Neme nimuna adaa penaatoare reae pua pora-nia lopalimi. Onaa medalomare pora adaalu-para epame.

⁴ Nipuna disaipel aanumi nipu-para lalo: Gore go suri onaa napimi-ga niaa aa-para pua bret kaboa nimu rumaalima ya?

⁵ Yesumi nimu-para lalo: Nimina bret akepu raapo ia? Nimumi lalo: 7-pela ia simi.

⁶ Go rabu Yesumi onaa rayo su madaa mapi-raasa. Goa pua Yesumi bret 7-pela mua Gote-para ora pi loa sana piribia nipuna disaipel aanu kasa. Yesumi kanaloa nimumi muare onaa rumaawa kata pisimi. Goa pua disaipel aanumi rumaasimi.

⁷ Goa pisimi raburi disaipel aanuna ena ogepusi page madu isimi. Go page Yesumi mua sana ora pi loa onaa-para rumaatepape.

⁸ Goa pisa raburi nimu eta ora waru no pirisimi. Eta nabenaloa ebore basket 7-pela yarepea madu isimi.

⁹ Go raburi onaanuri 4,000 pirisimi.

¹⁰ Goa pua orope Yesumi nimu rapaasa. Pisimi raburi Yesu page nipuna disaipel aanu page ipunu madaa pirua Dalmanuta su robo ru-nane pisimi.

Farisi aanumi Yesu napiaa kogono mada pali yapae agaa misimi

(Mat 16.1-4)

¹¹ Go-para pirina Farisi aanu medalomame Yesu piri-para ipua arere pisimi. Nimumi Yesu ko tulalo ipua napiaa kogono mada pali yapalo

lakesimi. Go adalimare Gote-me puri ne guaaya-daa niminaalima simi.

¹² Goa simi pare Yesumi nipuna pu robaame komo mu rubua gupa sa: Akeane go padane rabu onaanumi napiaa kogono asapeme pae? Ni ora lalo: Nimimi ora mada na-adalimina sa.

¹³ Goa pua nipumi go onaanu gimoa ipunu madaa pirua disaipel aanu raapu ipa mone pane kenaasimi.

*Farisi aanu-para Herot nimuna yis-na agaa
(Mat 16.5-12)*

¹⁴ Gore ipa mone pane pisimi pare disaipel aanumi kone rugulaawa bret namea isimi. Go kone rugulaawa nimumi bret ipa padane agu ipunu-para mea isimi.

¹⁵ Go rabu Yesumi saa agaame nimu-para lalo: Pagalepape. Farisi aanu-para Herot-para nimuna bret ma-adaa yaape yis waru adalepape.

¹⁶ Yesumi goa sa raburi nimumi gupa lala pirisimi: Niaa bret naima simi.

¹⁷ Goa pisa raburi Yesumi nimu adoa mua nimu-para lalo: Niaa bret naima teme-ga akolo teme pae? Nimi abi naniminaaeme? Nimi kone naimi?

¹⁸ Nimina inimiri na-ademe? Nimina aaneme agaa napageme? Gore nimimi kone rugulaeme pae?

¹⁹ Neme bret supu piribia onaa adaapu gupa 5,000-pela giawade raburi nu eta ebonu akepu raapo yarepea madu isimi ya? Nimumi 12-pela simi.

²⁰ Goa simi rabu Yesumi wala lalo: Go page onaa adaapu gupa 4,000-pela bret 7-pela giawade

raburi nu akepu raapo yare pea madu isimi ya?
Go rabu nimumi 7-pela madu isima simi.

²¹ Goa simi raburi Yesumi nimu lakesa: Goa pawade pare abiare naniminaaeme?

Betsaida su-para piri ini rubu pi aa meda mae-peaasa

²² Goa pua nimu Betsaida su-para pisimi. Go rabu onaa medalomame ini rubu pi aa Yesu piri-para mea ipua lalo: Go aa oraape lo ogesimi.

²³ Goa pua Yesumi ini rubu pi aa-na ki mua ada gaa-nane lamua pisa. Goa pisa raburi Yesumi mo aa-na ini-para sope rapiaawa ki tone oraawa agaa misa: Ne oyae ade pae?

²⁴ Goa sa raburi mo aame adoa lalo: Neme aa adalo pare nimu pamualeme raburi repena nona pea.

²⁵ Goa sa rabu Yesumi nipuna ini wala oraainaloo waru perekea adesa. Adesa raburi mo aame oyae rayo pa epe-rupa adesa.

²⁶ Goa pua Yesumi mo aa penalo repaawa lalo: Nena ada puare adaare-para wala napope sa.

Pita-me Yesu-para lalo: Ne onaa Raapu Pirape Aa sa

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Goa pua Yesu nipuna disaipel aanu raapu Sisaria Filipai su lapo-nane pamisimi. Pamisimi raburi Yesumi nipuna disaipel aanu-para agaa gupa misa: Onaanumi ni aapi teme?

²⁸ Nimumi nipu-para lalo: Gore onaa medalomame nere Jon Baptais teme. Medalomame nere Gote-na agaa lakene aa Elaija teme. Medalomame nere Gote-na agaa lakene aa meda teme.

²⁹ Goa pua Yesumi nimu-para wala lalo: Ora lae pare nimimi ni aapi kone imi? Pita-me nipu-para lalo: Ne ora Onaa Raapu Pirape Aa-na Si Kraisi yaade sa.

³⁰ Goa sa raburi Yesumi nimu-para onaa rayo nalaketapape sa.

*Yesumi nipu omoa wala rekalu lo lakesa
(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)*

³¹ Goa pisa raburi Yesumi nimu gupa mogeasa: Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si radaa waru no piralua. Gore kone makuaae aanumi page Gote-na miru irape aa mudunu page rekena agaa tisaanu page nimu rayome ni gimalimi. Nimumi ni Yesu tu maomalimi pare yapi repo dia naloa wala rekalu. Yesumi agaa gupa mogeasa.

³² Yesumi nimu-para apo agaana re waru lakesa. Goa sa rabu Pita-me Yesu-para lalo: Ne talimi agaa gupa nalape sa.

³³ Goa sa pare Yesumi pereke tua nipuna disaipel aanu adesa rabu Pita-para ratu yawoa lalo: Ne Satan-na kone ia-ga nemere ni gimape. Ne Gote-na kone nai pare ne su amaanuna kone i sa.

³⁴ Goa puare Yesumi onaanu page disaipel aanu page yaaloa lakesa: Oropere onaa rayome ni rata mea epalimi-daare repena polopeana kedaa rua nimuna kone gimoa ni rata mea ipulupape sa.

³⁵ Onaa rayome nimuna yogane surubalimi-daare oro yaalo alupalimi. Pare onaa rayome ni madaa page epe agaa madaa nimuna kone gimalimi-daare oro yaalo piralimi.

³⁶ Pa aa medame su rayona mone yoto mealia pare nipuna kone wasupa gimaliare go kone epe ta? Dia sa.

³⁷ Goa pua go aame kone wasupa ora wala mada mealia ya? Mada dia sa.

³⁸ Goa pea-ga abia go pupitagi no Gote gimape di rabu onaa rayome ni-para epe agaa lapo masaa rilalimi-daare neme nimu page gimalua. Oropere ni onaa Raapu Pirape Aare epe ensel-nupara Aa-pana epe puri raapu epalua-ga go rabu gimalua sa.

9

¹ Goa pua Yesumi nipuna disaipel aanu-para onaanu medaloma-para page lalo: Neme nimi-para ora lalo: Go-para pimi onaa medaloma naomalimi pare nimumi aba Gote-na Surube Suna puri mea epaliade adalimi sa.

*Yesu to rado aawa pisa
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Wala yapi oraapu dia naloa Yesu-para Pita-para Jems-para Jon-para nimu padane-para so rudu madaa pisimi. Gore Yesumi to rado aawa pisa-daa adesimi.

³ Goa pisimi raburi nipuna mamina-nu yaako pua lepo lepo atasa. Go yaako pu tisa rabu mamina rayo yaako pisa-rupare aa meda mada napia-rupa pisa.

⁴ Goa pisa rabu Elaija page Moses page ipua sipina Yesu raapu agaa epa sipi.

⁵ Goa pua Pita-me Yesu-para lalo: Tisaa, niaa go-para pimare epe ta. Pokaalo ada repo pamina.

Medare nena medare Moses-na medare Elija-na wariamina.

⁶ Gore Pita nimu page paala omoa ake teme pae kone isimi-pulu apo agaa sa.

⁷ Go rabu moae medame naare maudinae ru-para pirisimi. Go yaa-para moae raapu agaa gupa pagesimi: Gore ora nina epe Si. Neme nipu madaa pedo pi. Nipuna agaa pagalepape sa.

⁸ Goa sa raburi disaipel aanumi aipapulu pereke tua adesimi pare Yesu padane adesimi.

⁹ Nimu pore kilipisimi raburi Yesumi nimu-para lalo: Onaa meda-para nimimi abia adamede yaere remaa natapape. Ni Onaa Raapu Pirape Aana Siri aba matmat-para madaa rekalu.

¹⁰ Nimumi nipuna agaa pagesimi pare nimuna agaa gupa lo pirisimi: Go agaa ni matmat-para rekalu agaare ake agaa ya?

¹¹ Goa pua nimumi Yesu-para lalo: Rekena agaa tisaanumi gupa teme: Elija-me oyae managola sua aba epena teme. Go agaana re ake ya?

¹² Goa simi raburi Yesumi nimu-para lalo: Elija-re oyae rayo amege pulalo aba epalia. Goa pea pare Gote-na buk madaare Onaa Raapu Pirape Aa-na Si niri radaa aba waru no piralua. Goa pua onaanumi ni gimalimi. Go agaana re nimi-naame?

¹³ Yapare neme nimi lagialo: Elaija aba ipisa pare go rabu onaanumi nimuna wae kone sua pirisimide sa. Gote-na buk madaare Elaija tulalo peme lagisa.

Yesumi agaa maare remo pabo piri naaki mae-peaasa

(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

14 Gore Yesu-para disaipel aanu ipa repo wala disaipel aa medaloma raapu kiritaawa onaa adaapu adesimi. Go rabu disaipel aa medalomame rekena agaa tisaanu-para agaa lape arere pisimi.

15 Go pirisimi onaanumi Yesu adoa paala omoare aipapulu ipua ki kasimi.

16 Kasimi raburi Yesumi nimu-para agaa gupa misa: Ake madaa arere pu pimi?

17 Go agaa misa rabu go onaa adaapuna riki-raana pirisa aame lalo: Tisaa, nina naaki ne piri-para mea epawa. Go naaki madaa remo pia-pulu agaa maarea.

18 Remome naaki yolo ria pea rabu malopaawa agaa yarua rako sope madu to puri pata sa. Neme disaipel aa-para maepeape lawade pare nimu mada dia lamede.

19 Goa sa raburi Yesumi onaanu-para lalo: Nimiri epe agaa rasini onaa pimi. Ni nimi-para oro di akepu raapo pa piralua ya? Neme nimi-para rana akepu raapo kogono waatoa ya? Go naaki mea ipu.

20 Go lakenalua naaki Yesu piri mea ipisimi. Remome Yesu adesa raburi naaki mapururu mapawa naaki su amaa malopaasa. Goa pua pereke pereke lalaawa rako sope madisa.

21 Go pisa raburi Yesumi go naakina aaraa-para lalo: Go yaina maali akepu raapo ia? Aaraame lalo: Oge naaki pirisa rabu pisa.

22 Remome go naaki tulalora repena sulaa-para page ipa-para page mea malopaawa yogane maoyaatalo pea. Goa pea pare neme niaa madaa odome omoa raba meali palo maarea.

²³ Goa sa rabu Yesumi lalo: Neme mada palua palo maarea lae ya? Aa medame naa agaa robaa-para madiaalimiri oyae rayo ora mada palua.

²⁴ Goa sa raburi aaraame aipapulu yaaloo robaa-para agaa namaditu-ga ni raba meape sa.

²⁵ Gore Yesu onaa rayome nipu epa kiritaawa kuta pubasimi adesa-pulu wae remo-para puri pane agaa gupa sa: Ne aane poae agaa maare ne wae remore neme puri pane agaa lagialo: Mo aa nipu rakepea nipu-para wala naepa pirape sa.

²⁶ Goa sa raburi mo remome e loa naaki mapururu pawa pisa. Goa pisa raburi mo naakina to kogore sa-daa onaa medalomame lalo: Nipu ini adupiaade simi.

²⁷ Yapare Yesumi nipuna ki mua marekaasa. Goa pisa raburi rekatabisa.

²⁸ Yesu ada-para wala pisa raburi disaipel aanumi onaa napimi rabu agaa mulalo pisimi: Akeane niaana aba mada nama-rakepearima pae simi.

²⁹ Yesumi nimu-para lalo: Remo gupianere beten-me agu mada marakepaalia. Kone oyae medalomame mada dia sa.

*Yesumi nipu omo wala rekalu lo lakesa
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)*

³⁰ Nimumi go su gimoa Galili su robo ru-nane pamisimi. Pamisimi pare onaanumi nipu wala mada na-adalimilo Yesumi nimu nalakesa.

³¹ Nipumi disaipel aanu agaa rado mogeasa-pulu kaleda pirisimi. Nipumi gupa mogeasa: Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri orope iaanumi tinalo mea kateme sa. Tinaloa wala yapi repo dia naloa rekalu sa.

³² Goa sa pare disaipel aanumi nipuna agaana re naniminaasimi. Goa pisimi pare paala omesimi-pulu agaa meda namisimi.

Aapi ora aa mudu pia ya?

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Go rabu nimu su Kapaneam-para pisimi. Go rabu Yesumi ada pua pirua nimu-para agaa gupa misa: Niaa pora puamade raburi ake madaa arere pame ya?

³⁴ Goa sa pare nimumi agaa meda nasimi-para pora-nia pulaawa aapi ora aa mudu pirua yapae arere pisimi.

³⁵ Go rabu Yesu nipu pirua disaipel aa 12-pela ipulupa sa. Nipumi nimu-para lalo: Aa medame ni riri-nane aba piralua kone saliare gore nena kone gimoa onaa rayo raba meape aa aba pirape.

³⁶ Go sa raburi Yesumi naaki meda ipu loare nimu piri rikiraana mea mapiraasa. Go rabu nipumi go naaki upia sana nimu-para lalo:

³⁷ Onaa rayome go nogo naakinu padane epe-rupa mua raba mealimi-daare ni page go kone salimi. Onaa rayome ni epe-rupa mua mealimi-daare nimumi ni mea o taae Aapa page mealimi sa.

Aa medame niaa wae kone nasaliare ora padane onaa pima

(Luk 9.49-50)

³⁸ Jon-me Yesu-para lalo: Tisaa, aa medame nena bimi aa medana wae remo pane mea rake-peaaria. Goa paa pare niaa raapu napima-ga niaame goa napape lama.

³⁹ Goa sa pare Yesumi lalo: Nipu namagimaape. Aa medame naa bi-para napiaa palia-daare orope nipumi ni madaa wae agaa mada natea.

⁴⁰ Gore onaa rayome niaa madaa iaa na-aulaliare gore niaana adami aa pitimi.

⁴¹ Pagalepa. Onaa rayome nimi ni Kraisa-na nogo naakinu adoa epe nape ipa gialimi-daare nimuna epe yoto waru mealimi sa.

Pupitagi ko tape kone

(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² Go oge nogo naaki meda ni madaa kone rulalimi-daare onaa medame nimuna kone rulae bebolaliare ora o ta. Bebolalia-daare go onaana maa-para adaa aana madu mudiaawa ipa-para lopaliare ora epe ta.

⁴³ Yesumi saa agaa gupa sa: Gore nena kimi ne pupitagi manaaliare mea kepe poape. Ki kepene aa-rupa piraali-daare epe ta pare epe ki lapo paina wae repena sulaa-para piraliri ora o ta sa.

⁴⁴ Go adaa repena sulaa-parare onaana eteto piri yaenu naomea mo repena sulaa pa ralaina.

⁴⁵ Nena aame ne pupitagi manaaliare go page nena aa kepe poape. Go sune aa ruguloa piraliri gore epe ta. Goa pea-ga epe aa lapo rata paina pirua wala repena sulaa-para piraliri ora o ta.

⁴⁶ Go adaa repena sulaa-para onaana eteto piri yaenu repena sulaa-para ralalia.

⁴⁷ Go page nena inimi ne pupitagi manaaliare rasu rubape. Gore ini kalae rubu pi aa-rupa pirua Gote-na Surube Su pua adali-daare epe ta. Goa pea pare epe ini laapo pa apalae pirina repena sulaa-para mea rubalimiri ora o yalia.

48 Go adaa repena sulaa-parare onaana eteto piri yaenu naomalia pare repena sulaa pa roalia.

49 Gore onaanumi pagalepa: Repena sulaare ora puri ia-rupa page aipa puri ia-rupa page nimimi Gote-na puri pane agaa pagoa waea pape kone rabuaniaatepape.

50 Sol-re ora epe ta pare nipuna rede dia yalia rabu wala ake palima ya? Nimina aipa-rupa rede masaawa robaa-para kuma mapaawa onaa raapu epe-rupa piralepape sa.

10

Yesumi ona rasini meape kone madaa agaa lakesa

(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

1 Yesu go su gimoa Judia su robo ru-nane pua ipa Jordan mone pane kenaawa pisa. Go rabu onaa adaapumi nipu piri-para wala epa kiritasimi. Goa pisimi raburi nipuna pisa-rupa onaanu wala lakesa.

2 Goa pisa raburi Farisi aanumi Yesu ko tulalo ipua makirae agaa gupa lakesimi: Gore niaana rekena agaa madaare aa medame ore gimalia-daare go kone epe ta simi.

3 Goa simi raburi Yesumi nimu agaa gupa misa: Moses-me nimi-para ake lagisa ya?

4 Yesumi goa sa rabu nimumi lalo: Aa medame ona gimalia-daare Moses-me go aame pepa mada rugutepe lakesa.

5 Goa simi pare Yesumi agaa gupa misa: Nimimi agaa waru napageme-ga Moses-me pepa madaa agaa mana go-rupa gisa.

⁶ Pare aba su yaa laapo warisa raburi Gote-me ona aa laapo warisa.

⁷ Goa pisa-pulu aa medame nipuna aaraa agi gimoa nipuna ore raapu ora padane-rupa pira-lepape.

⁸ Goa pua nipu laapo dia yapare ora padane piralipina.

⁹ Goa pua Gote-me repaaya padane mapiraasa-pulu aa medame mada narugulatepape sa.

¹⁰ Gore nimu ada-para wala pua disaipel aanumi Yesu mo ona rasini madaa wala agaa misimi.

¹¹ Goa pua Yesumi nimu-para lalo: Aa medame nipuna ore gimoa ona rado meda rumaalia-daare go aame ona paake lami ona mapiraalia.

¹² Go page oname aani gimoa aa meda palia-daare go oname page nipuna aa paake rume kone sua palia sa.

*Yesumi oge nogo naaki epe kone kasa
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)*

¹³ Onaa medaloma Yesumi nogo naaki kimi oraainalo nipu piri-para mea ipisimi. Yapare nipuna disaipel aanumi mo onaanu-para ape simi.

¹⁴ Yesumi nipuna disaipel aanuna kone adoa nipumi ratu yawoa nimu-para lalo: Nogo naaki ni piri-para mea epenawa. Gote-na Surube Su-parare nogo naaki-rupa piralimi-daa mealimina.

¹⁵ Pagalepa. Onaa rayome Gote-na Surube Su adolalo pimiru nimu aba nogo naakina kone mada mua adalimi sa.

¹⁶ Goa sa raburi Yesumi no go naaki upiaawa kimi oraawa epe raba mi agaa lakesa.

*Aa mudu amope Yesu piri ipisa
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)*

¹⁷ Yesu pora wala polalo pisa rabu aa meda aipapulu ipua Yesu madaa rumu koba pua agaa mulalo: Epe Tisaa, ni oro yaalo kagaa piraama laama pope kone mulalore ake palua pae?

¹⁸ Goa sa raburi Yesumi nipu-para lalo: Gote nipu padane ora epe ta-ga akeane ni epe aa lae ya?

¹⁹ Ne Gote-na rekena i agaa napage? Go-rupa ia: Neme onaa meda natu maomape. Ona meda paake nayolape. Neme paake nanape. Ona-para yaa agaa nalape. Onaa medana oyae mulalo makirae agaa nalape. Nena ama aapa laapona bi minasaawa agaa waru pagalepape.

²⁰ Go raburi nipumi Yesu-para lalo: Tisaa, go rekena agaa rayore ni oge naaki rabu page abia page pago mogeto sa.

²¹ Go rabu Yesumi nipu-para raana omoa adoba sua gupa sa: Ne kone padane nai. Nena oyaenu pua mua mone yoto mua onaa naraanu kala. Go rabu so yaa-para epe yae meaina-ga ni rata mea epape.

²² Yesumi goa sa raburi go aa-na oyaeyae adaapu isa-pulu nipuna ini agaa adaniaawa kedaame omoa pisa.

²³ Goa pisa raburi Yesu pereke tua nipuna disaipel aanu adoa nimu-para lalo: Aa amopere Gote-na Surube Su polalore ora kalai peme.

²⁴ Goa sa-pulu disaipel aanumi paalame omes-imi. Yapare Yesumi nimu-para saa agaame wala lalo: Naa naakinu-ga waru pagalepape. Onaa

rayome Gote-na Surube Su adolalo peme pare kedaa waru pea sa.

²⁵ Gore kamel menare noi kego-para palia yaalore kalai napea. Yapare aa amope Gote-na Surube Su-para polalore kamel menana kalai maoge yaalia.

²⁶ Goa sa raburi disaipel aanumi pogolasaawa gupa lala pirisimi: Gore aapimi mada oro yaalo kagaa piraama laama palia ya?

²⁷ Yesumi nimu waru adabaawa lalo: Onaanu-miri yae medaloma mada napalimi. Yapare Gote-mere onaa raba meape kogono rayo mada pea.

²⁸ Go rabu Pita-me Yesu-para lalo: Ada, niaame oyae rayo gimoa ne rata mea epame.

²⁹⁻³⁰ Yesumi nimu lakesa: Ni ora lae-daa pagalo. Onaa rayomere nimuna ada page ame page baani page ama aapa page nogo naaki page su page ni-para epe agaa-para ratulalo gimalia-daare nipu yago tu yoto waru mealimi. Goa pua abiare nimumi ora adanu page amenu page baaninu page amanu page nogo naakinu page yoto rado rulatabena mealimi. Goa pea pare kedaa raapu mealimi sa. Goa pua orope kagaa su-para oro yaalo piralimi sa.

³¹ Onaa adaapu abia riri-nane pimi pare go onaanuri orope masaa-nane piralimi. Goa pua abia orope piri onaanuri aba riri-nane piralimi.

*Yesumi nipu omoa wala rekalu lo rana repo sa
(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)*

³² Nimu so Jerusalem su-para pora pamisimi. Goa pua Yesu aba pisa rabu disaipel aanumi paala omesimi. Go onaa medaloma nimu raapu

pamisimi rabu nimu page paala omesimi. Go rabu nipumi disaipel aa 12-pela mo-nane ogesi pua nimu-para orope epaliade yae madaa agaa lakesa.

³³ Yesumi nimu-para lalo: Gore niaa so Jerusalem su-para baina. Go-parare pa onaanumi Gote-na Miru Irae Aa mudunu page Gote-na agaa ne tisaanu page nimumi ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri lamu mealimi. Go rabu go aanumi tu maomape koso agaa laketeme rabu ruru radome lamu mealimi.

³⁴ Go raburi nimumi ni-para ero loa sope rapi-aawa repena unimi tu maomalimi sa. Go palimi pare yapi repo dia naloa wala rekalu sa.

*Jems Jon lapome Yesu agaa mulalo ipisipi
(Mat 20.20-28)*

³⁵ Go rabu Sebedi-na si Jems Jon lapo Yesu piri-para ipua lalo. Tisaa, saame ne agaa mulalo pipa yaere neme ora painalo sipi.

³⁶ Goa sipi raburi Yesumi nipu-para lalo: Gore nipina kone-para neme ake palua ya?

³⁷ Nipumi Yesu-para lalo: Goa pape. Nere nena epe pirape siaa king madaa pirua surube aa pirali rabu saa page pirapana. Meda nena popo ki-nane pirina meda nena koya ki-nane pirina sipi.

³⁸ Yapare Yesumi nipu-para lalo: Nipi go siaa mulalo pape yaere nipi namakuaepe. Naa ipa naluade pe ipa-rupa radaa raapu mada nalipi ya? Niri baptais mealua-rupa nipiri go-rupa baptais mada mealipi ya?

³⁹ Nipu laapome nipu-para lalo: Saa mada sipi.

Yesumi nipu-para lalo: Neme nalua ipa pere go-rupa mada nalipi. Go page nina mealua baptais go-rupa mada mealipi.

⁴⁰ Go mada palipi pare nina popo ki-nane page koya ki-nane mapiraape konere neme agaa mada nalagialua. Go-para pirapere Aapa padaneme nipuna tea sa.

⁴¹ Gore disaipel aa medalomame go agaa pagoare mo ameaya Jems Jon laapo-para ratu yawesimi.

⁴² Goa pisimi-pulu Yesumi nimu rayo yaaloo lalo: Ruru radona aa mudunumi nimuna onaanu madaa puri paloo nimuna koneme peme. Nimumi go onaanu waru surubaeme.

⁴³ Goa peme pare nimuna kone agaa namo-gealepape. Nimina padaneme aa mudu pirano kone salia-daare go aare nipu nimi aba raba mealia.

⁴⁴ Go page nimina padane aba riri-nane polalore nipu aba kogono aa-rupa piralia.

⁴⁵ Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri onaanumi nina kogono paminalo naipisu pare onaa raba mulalo ipisude. Nina kone wasupame onaanuna wae kone mea rubatalo ipisude.

Yesumi ini rubu pi aa Bartimeus-na ini mae-peaasa

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Nimu Jeriko su-para ipisimi. Gore Yesu page nipuna disaipel aanu page onaanu page Jeriko su gimisimi raburi aa meda Bartimeus-miri pora aane-nane pirisa. Go aare ini rubu pi aa pirua mone ogetalo pirisa. Nipuna aaraare Timias yaade.

⁴⁷ Gore mo aare nipu Nasaret su-para piri aa Yesu epaa remaa pagesa-pulu nipumi gupa yaasa: Yesu-ya, Devit-na si-ya. Ni odome omape.

⁴⁸ Goa sa raburi onaa medalomame nipu ratu yawoa agaa nalape simi. Goa simi pare nipu ora puri paloa wala yaasa: Devit-na si ni odome omape.

⁴⁹ Go rabu Yesumi pa aawa onaanu-para lalo: Go aa mea ipu lo lakesa. Nimimi ini rubu pi aapara yaaloa lalo: Paala naomape. Ne yaata-ga reka pu simi.

⁵⁰ Goa simi raburi mo aa mamina kolo rubua aipapulu rekoa Yesu piri pisa.

⁵¹ Goa pua Yesumi nipu-para lalo: Nena konere neme ne-para ake palua ya? Ini rubu pi aame nipu-para lalo: Epe Tisaa, nina ini maepeaaina oyae adaluame pi.

⁵² Yesumi nipu-para lalo: Abi pu. Nina agaa robaa-para maodaawa kone rulaari-pulu nena inimi oyae mada adali. Ora goa sa raburi mo aana ini epe sa rabu nipu Yesu rata mea pisa.

11

Yesu Jerusalem su-para ipisa rabu Gote-na bi minasaasimi

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

¹ Goa pua nimu Rudu Oliv-na pora-nia ipua su Jerusalem su-na oge adaare su Betfasi-para su Betani laapo re-para ipisimi. Ipisimi rabu Yesumi nipuna disaipel aa laapo mea rapaasa.

² Go rabu nipumi nipu-para lalo: Mogo-nane su adaare-para pulupa. Go-parare donki mena

meda adibaliare koloa mea ipulupape. Go donki menare nipuna masaana onaanu abi napiri.

³ Onaa medalomame ne-para go donki mena akeane mea pali pa temere goa tapape: Adaa Aame go menana kogono saliare wala gialia la tapape sa.

⁴ Goa sa raburi nimu pora pua donki mena meda adesimi. Go donki mena aba medana pora gaape uni-para aina repaasimi.

⁵ Go rabu go-para reko aasimi onaanumi nimu-para lalo: Akeane go mena iti kote ya?

⁶ Goa simi raburi Yesuna sade agaa lakesimi. Goa pua nimumi pina mea pulupape simi.

⁷ Goa pua nimumi donki mena Yesu piri mea ipua nimuna mamina-nu mena masaana inaloa Yesu pirisa.

⁸ Goa pisa raburi onaame mamina-nu porania rabolasimi. Medalomame maapu-nini repena palaa yo laapo poa porania rabolabaama ipisimi.

⁹ Goa pua riri-nane onaanu-para aapu-nane ipisimide onaanumi page gupa yaasimi: Gote-na bi minasaamina. Go aare Gote-na bi madaa ipulaga Gote-na adaa bi kalamina loa yaasimi:

¹⁰ Niaana akua Devit-na Surube Su epalia Gote-me puri kalaina. Gote-na bi minasaamina simi.

¹¹ Goa pua Yesu Jerusalem su-para pua Juda aannuna epe lotu ada-para oyae adola pisa. Nipumi oyae adabaawa ribaa sa rabu nipu aa 12-pela raapu Betani su-para pisimi.

*Yesumi repena fik madaa yaina pisa rabu ini naetisa
(Mat 21.18-19)*

¹² Goa pua wala ekeraa-nane Betani su-para aawa ipisimi raburi Yesu reame omesa.

¹³ Reame omesa raburi nipumi mo-para aaya repena fik-na yo adoare ini etea palo adola pisa. Go ini ratalo pisa raburi nipumi ini naetisa yo agu aasa adesa.

¹⁴ Goa adesa-pulu Yesumi repena-para agaa gupa lakesa: Nena ini meda ora mada namadiali. Goa sa raburi disaipel aanumi go agaa pagesimi.

Yesumi lotu ada-para bisnis rome pi aanu ratu tisa

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

¹⁵ Nimu Jerusalem su-para opapasimi rabu Yesu epe lotu ada ru-nane odobasa. Goa pua nipumi lotu ada-para bisnis rome pi aanu mea ratisa. Go rabu nipumi mone ropo pi aanuna reke lakepe rubebe pua oyae rome pi aanuna reke page pua lakepe rubebe pisa.

¹⁶ Goa puare onaanumi lotu ada ru-para oyae ritalo ipisimi rabu Yesumi rekena isa.

¹⁷ Goa pisa raburi nipumi nimu-para agaa moge riaawa lalo: Gote-na pepa madaa gupa tu isa: Su rayona piri onaanumi naa ada ora Gote-para beten lape ada tu isa. Yapare nimimi paake ne aanuna kaledape ada-rupa perekea marimina sa.

¹⁸ Goa sa raburi Gote-na miru irae aa mudunumi page rekena tisaanumi page pagoa nimumi Yesu tu maomalima kone isimi. Goa pisimi pare onaa rayome Yesuna epe agaa madaa raana omoa pogolasaasimi-pulu go aanumi Yesu mada natisimi.

¹⁹ Ribaa Yesuna disaipel aanu raapu go adaare gimisimi.

Onaanumi beten loa kone waru rulalimiri oyae mealimina

(Mat 21.20-22)

²⁰ Goa pua wala ekeraa-nane yapipu nimu pora-nia pisimi rabu nimumi mode repena fik aasa adesimi. Go adesimi raburi repena page no repena pitaa page aba kaapu saaya.

²¹ Goa pisa raburi Pita-me abade sade kone saapirua Yesu-para lalo: Tisaa ada, go yaina ape laede go repena fik ora kaapu ta.

²²⁻²³ Yesumi nimu-para agaa lakesa: Pagalepape. Gote-na agaa robaa-para kone rulaatepape. Nimimi mogo pore-para ne rekaawa ipa-para pua pogola teme-daare goa mada palia. Yapare agaa gupa teme rabu robaa-para kone laapo sua kone waru narulalimi-daare goa mada napalia.

²⁴ Goa pea-ga neme nimi-para lalo: Nimimi oyae mulalo beten teme rabu ora mealima kone rulalimi-daare oyae ora mada mealimi.

²⁵ Go page nimi beten talore nimimi onaa meda madaa wae kone imiri mea rubatepape. Goa pua nimina so yaa-para pia Aapa nipumi page nimina pupitagi mea rubalia.

²⁶ Yapare onaa medalomana pupitagi namea rubalimiri yaa-para pia Aapame abuna nimina pupitagi namea rubalia sa.

Aa medalomame Yesuna puri agaa mulalo pisimi

(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Goa pisa raburi nimu Jerusalem su-para wala pisimi. Yesu lotu ada-para pamualaina Gote-na miru irae aa mudunu page Gote-na agaa lae tisaanu page makuaae aanu page Yesu piri-para ipua lalo:

²⁸ Gore aapina puri mua neme kogono pe simi. Go kogono pe-ga aapimi puri guaaya?

²⁹ Yesumi nimu-para lalo: Neme page nimi-para agaa padane agaa mealuame pi. Agaa yago talimi rabu neme kogono pape puri aapimi gisare nimi madaa lagialua.

³⁰ Agaa abutapa. Jon-re baptais meape lo puriri Gote-me kasa pae onaanumi kasimi pae? Go agaa abutapa.

³¹ Goa sa raburi nimuna arere pisimi. Gore niaame Gote tema-daare nipumi akeane Jon-na agaa madaa kone narulaeme pae tea.

³² Yapare niaa aanumi puri kasa tema page mada dia. Goa simiri nimumi onaanu madaa paalame omoa simi. Gore onaa rayome Jon ora Gote-na agaa lakene aa pirisa-daa kone rulaeme-pulu mo aanu paalame omesimi.

³³ Goa pua nimumi Yesu-para agaa gupa lakesimi: Niaa maarea simi. Goa simi-pulu Yesumi nimu-para lalo: Gupa teme-ga aapina puri mua kogono pere nimi page nalagialua sa.

12

*Wain maapu wae-rupa surube aanu
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)*

¹ Go raburi Yesumi nimu-para saa agaa meda gupa sa: Aa medame nipuna wain ini maapu

poasa. Go rabu nipumi kepo waru pua naaku pu sua ini igipi sape warisa. Goa puare nipumi surubape ada meda warisa. Goa pua nipumi mone yoto meape aanumi surubenalo pora kimisu pisa.

² Gore wala ini etesa raburi go maapuna aaraame kogono aa meda mo maapu surubape aanu piri-para mea rapaasa. Maapuna aaraana mone yoto meainalo kogono aa mea rapaasa.

³ Goa pisa pare maapu surubape aanumi kogono aa ripinaawa tua repaasimi. Repaasimi pare mone yoto nakasimi.

⁴ Goa pisa raburi kogono aa rado meda mea rapaasa. Nipumi mone yoto mula pisa rabu nimumi go aa-na aalu tua wae yae pisimi.

⁵ Goa pua maapuna aaraame kogono aa meda mea rapaasa rabu tu maomasimi. Goa pua nimumi aa medaloma page tua aa medaloma page ora tu maomasimi.

⁶ Goa pua maapuna aaraare nipuna si padane pirisa yapare ora nipuna epe naaki pirisa. Goa pua kogono aa medaloma dia sa-daa nipuna si page wala repaawa kone gupa isa: Nina si yapulu nipu madaa epe kone sua agaa pagena kone isa.

⁷ Goa pisa-para maapu surubape aanumi yada roboa gupa simi: Go naakimi maapu nipu oro mealia-ga tamina simi. Go maapu niaa mada mealima simi goa palimare.

⁸ Goa loa go naaki ripinaawa tu maomaawa maapu kepo rarane tu rubisimi.

⁹ Yesumi go remaa madaa lalo: Gore go ini maapuna aaraamere ake palia ya? Gore nipu pua maapu surubape aanu tu maomaawa aa

medaloma maapu surubenalo katea.

¹⁰ Gore nimimi Gote-na buk madaa gupa dipitimi:

Aana medare kamda kogono aanumi gimoa yapare abia ora mupaa aana aaya sa.

¹¹ Go kognore Gote-me piaega niaame ora epe rado yae adema sa.

¹² Yesumi go saa agaa sa rabu Juda aa mudunumi nipu aditalo pisimi. Yesuna saa agaare niaa madaa ta kone isimi. Yapare nimumi onaa adaapu madaa paalame omesimi-pulu Yesu gimoa pisimi.

Takis mone-re Sisa kalamina pae lo agaa misimi

(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Go raburi nimumi Farisi aanu page Herotna adaami aanu page Yesu piri-para repaasimi. Nimumi Yesu agaa mua ko tisimi.

¹⁴ Goa pua mo aanumi lalo: Tisaa, niaame ne adema-ga ne onaa madaa paala naome pare Gote-na kone madaa ora agaa mogeaate. Gore nena konemere aa mudu aa riabo lapo madaa kone padane su pirua Gote-na redepo ne pora waru mogete. Goa pea-ga neme niaa lagiape: Rom gavman aa mudu Sisar-na opis-para takis mone lopaemare go epe ta pae o ta?

¹⁵ Go takis mone-re lopamina yapae dia yapae simi. Goa simi rabu Yesumi nimuna kone adoa mua makirae agaa madaa kone isa-pulu nimu-para lalo: Akeane nimimi ni go agaame ko tulalo pimi pae? Gore mone ini padane adano mea ipulupa.

¹⁶ Goa sa raburi ini padane mea kasimi. Yesumi nimu-para lalo: Go mone madaare aapina bi-para piksa-para ia pae? Nimumi nipu-para lalo: Sisar-na piksa nona plane simi.

¹⁷ Goa simi raburi Yesumi nimu-para lalo: Gore Sisar-na oyae Sisar pa katapape pare Gote-na oyaenu Gote-para pa katapape. Go sa raburi nimu pogolasaawa paalame omesimi.

*Onaanu marekaape di madaare agaa misimi
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)*

¹⁸ Goa pisa raburi Sadyusi aa medaloma Yesu piri-para ipisimi. Nimuna konere ome onaanu matmat-para wala narekalimi kone isimi. Nimumi agaa gupa mulalo pisimi:

¹⁹ Tisaa, Moses-me niaa-para pepa gupa tisa simi: Aa medana ame omenaloe ore pia pare nogo naaki napiraliare go ona nipuna amena ore rumaawa nogo naaki madiaalia.

²⁰ Sadyusi aanumi wala simi: Gore amealu 7-pela pirisimi. Mupaare ona rumaawa omesa raburi nogo naaki namadisa.

²¹ Gore ame laapome go aa-na ona wasaa rumaawa omesa pare nogo naaki dia sa. Ame repome page goa pisa.

²² Goa puaa-mama puare ame naba seven nipumi mo ona rumaawa omesa pare go oname nogo naaki namadesa. Oropere go aa-na ona wasaa page omesa.

²³ Gore wala Gote-me onaa marekaama paliare go onare aapina ona piralialia ya? Go ame 7-pela nimumi ona misimi-ga simi.

²⁴ Yesumi nimu-para lalo: Gore nimimi Gote-na puri-para nipuna buk madaa i agaa-para ora nademe-pulu apo agaa waea teme.

²⁵ Orope matmat-para onaa rekalimi rabu yaa-para piri ensel-nurupa piralimi. Goa pea-ga onaare go rabu abi narumaalimi.

²⁶ Go page ome aanu rekalimi rabu go madaa Moses-na buk madaa i agaa gupa nadipisimi ya? Go buk-ri repena raane remaa agaare Gote-me Moses-para agaa gupa lakesa: Ni Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimu rayona Gote pi sa.

²⁷ Go agaana re-re Gote-me ora kone wasupa suaeme onaanuna mudu pia. Nipu pa ome onaanuna Gote-daa dia. Nimina agaare lo maoy-aateme sa.

*Rekena agaa rayona mupaa agaa
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)*

²⁸ Go agaa lakesa raburi rekena agaana ti-saa meda pirua onaanuna agaa pagesa. Go aame Yesu nimu-para agaa epe-rupa abusa-pulu nipumi Yesu-para agaa gupa mulalo pisa: Rekena agaa meda ora mudu ya-pulu medaloma minaa-bata ya?

²⁹ Yesumi lalo: Mupaa rekena agaa gupa sa: Israel onaa pagalepape. Niaana Mudu Gote-re niaana ora mudu padane pia.

³⁰ Nimimi Mudu Gote madaa pedo pu raaname omalimiri nimuna pu robaa rayo-para kone wasupa rayo-para go rayore Gote madaa raaname omoa pedo pu piralepape.

³¹ Rekena agaa laapona mudu agaa gupa sa: Nimina yogane surubeme-rupare nimimi pa onaanu madaa raaname omoa pedo pu piralepape. Go rekena agaa laapore pa medame narabuani-aaya.

³² Goa lanoloa mo rekena agaa tisiaa-me Yesu-para lalo: Tisiaa loa neme ora waru lae. Gote nipu ora Aa Mudu padane pia lae. Go page Gote piarupare pa gotenu medaloma napimi.

³³ Goa pea-ga onaanumi Gote madaa raana omoa pedo pu piralimi-daare nimina pu robaa rayo-para kone wasupa rayo-para puri rayo-parame pamina. Go page nimina yogane surubeme-rupa nimina ame madaa raaname omoa pedo pu piralimina. Go konere ora epe taga go konemere miru irae page oyae tu yawape kone page maoge yaaya.

³⁴ Yesumi go aa-na epe makuaae kone adoa lalo: Ne Gote-na Surube Su i-para polalo pi.

Goa sa raburi onaanumi nipu agaa namisimi pare paala omoa pirisimi.

*Yesuri ora Devit-na si yapae lo agaa misimi
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)*

³⁵ Gore orope Yesumi Juda aanuna epe lotu ada ru-para aawa agaa mogeawa lalo: Ake pua rekena agaa madaa tisaanumi gupa teme: Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nipu Devit-na si piralia teme.

³⁶ Holi Spirit-mi Devit kone kasa-pulu Devit-mi gupa sa:

Gote-me nina Aa Mudu-para gupa lakesa:

Nina popo ki-nane aa mudu piraina-ga iaanu nena aa rolo-para marabuaniaalua sa.

³⁷ Gore Devit-mi nipuna Aa Mudu sa-ga akea pua Onaa Raapu Pirape Aa-na Si wala Devit-na si mada piralia ya? Onaa adaapu pirua Yesuna agaa pagape raaname waru omesimi.

*Yesumi rekena agaana tisaanu ratu yawesa
(Mat 23.1-36; Luk 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Yesuna disaipel aa-para agaa gupa lakesa: Rekena agaa tisaanuna kone waru adalepape. Nimumi mamina pepena pi adaalu yamoa su amaa pua onaanumi abi piralepape teme rabu raana omeme.

³⁹ Go aanuna konere Juda aanuna lotu ada-para odobaawa riri-nane reke madaa piritalo pedo peme. Go page eta adaa yaweme raburi rikiraa madaa piritalo pedo peme sa.

⁴⁰ Go plane aanumi kone medare nimu ona wasaana oyae paake neme. Goa pua beten adaalu yoteme rabu onaanu makiraalimi. Goa peme-pulu orope di salia raburi nimuna wae yoto ora adaape mealimi sa.

*Ona wasaame mone epa kasa
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Yesumi lotu mone kiritasimi re-para pirua onaa adaapumi mone lопасimi-daa adesa. Goa pua amope aanumi mone adaapu lопасimi.

⁴² Goa pua ona wasaa meda ipua mone oge kane laapo epa lопасa. Go mone-re ora ogesi lопасa.

⁴³ Goa pisa raburi Yesumi nipuna disaipel aanu meda-para maepaawa agaa lalo: Nimi-para neme ora lalo. Go ona wasaana mone-re ora aa medaloma nimuna kateme maoge yaaya sa.

⁴⁴ Nimumi kateme rabu mone adaapu imi pare go ona nipuna kata rabu eta kabape mone rayo kasa. Nipuna mone rayo dia yaade sa.

13

Yesumi Juda aanuna lotu ada kilipialimi lo lakesa

(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Goa pua Yesu Juda aanuna lotu ada gimoa pisa. Go raburi disaipel aa padaneme nipu-para lalo: Tisaa, go adanu-para aana-nu page ora epe ta-ga ada sa.

² Yesumi nipu-para lalo: Go adaa adanu waru adae? Gore go kiritasimi aana-nu ora padane-daa na-aritalia pare rayo lakepea rubebe palimi.

Yesumi keda epalia lo lakesa

(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Gore oro meda Yesu Rudu Oliv-ne pirua mo Juda aanuna epe lotu ada mone adesa. Pirisa raburi Jems-para Jon-para Edaru-para nimumi Yesu piri-para ipua padane-para pirisimi rabu agaa gupa misimi:

⁴ Nena laede-rupa aa-rabu palia? Abia lagiape. Niaame ake adalimare gore go yae epalia lo mada niminaalima pae?

⁵ Yesumi nimu-para agaa abuloa lakesa: Aa medalomame ne makirae agaa mea lagialimiri waru adalepape.

⁶ Orope aa medaloma ipua nina bi Yesu teme-ga onaa adaapu epe pora makiralimi.

⁷ Go page nimimi yada marekaape agaa-para ora yada pape remaa-para pagalimi rabu paala

naomalepape. Goanu aba palia pare su yaa perekeape diri go rabu-daa dia.

⁸ Goa puare ruru medalomame ruru rado-para yada palimi. Go page gavman adaa su medalomame gavman su rado radonu raapu ada palimi. Go page su rado rado-para suminini palia. Go page su rado rado-para reae adaa pabalia. Goa palia pare go yaenuri naaki masaa nala-rupa mada epalia. Oyae medaloma page orope epalia.

⁹ Yapare nimi wae onaanu raapu piralimi rabu nimimi nina pora mea waateme. Nimumi nimi aditalo kaunsil-na ada-para mea pua koso teme. Go page nimumi nimi Juda aanuna lotu ada-para tua nimi kadipinu piri-para maawa aa mudunu piri page maawalimi.

¹⁰ Goa palia pare epe agaare onaa piri su rayona aba lakelo kiritalimi. Goa pua oropere go yapi di dia yalia.

¹¹ Nimumi nimi mapataawa koso-para mea palimi raburi ni ake lano yapae kone robaa-para namapiratepape. Go raburi Holi Spirit-mi agaa lagialia-pulu nimimi agaa mada laketeme.

¹² Go raburi ame baaninumi nimuna ame baani medaloma onaanu-para taminalo mea kateme. Aaraanumi nogo naaki onaanu-para mea tainalo kateme. Nogo naakinumi agi aaraa-para ratu yawoa taliminalo mea kateme.

¹³ Nimiri nina si ya-pulu onaa rayome nimi ratu yawoa gimalimi. Goa palimi pare onaa rayome ni nagimama palimiri orope go su yaa dia yalia rabu page oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

*Radaa adaa noa kedaa adaa rialimi
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)*

¹⁴ Gore nimimi mabebolaawa pugu pi oyae adalimi rabu go oyae epe ada-para rekalia-pulu go rabu su yaa lapo dia yalia. Go rabu su Judia piri onaame rudu apedaa-para pogola pulupape. Gore buk Daniel-me tisa-daa onaanumi go agaana re aba ademe-pulu mada niminaalimi.

¹⁵ Go rabu onaanuri ada gaa-nane piralimiri runane i oyaenu namula pulupape.

¹⁶ Go rabu page onaa medaloma maapu-para piralimiri nimuna mamina ura laapo namea yamola pulupape.

¹⁷ Go page ona medame nipuna nogo naaki padaa pia page adu nalae onaanu page pawa pogola palimi rabu ni odo palia.

¹⁸ Yapare go plane wae kogono epea rabu naepenalo beten tapape.

¹⁹ Go rabu epaliade yaere onaanumi kedaa gupa ora meda na-ademe. Gote-me su yaa laapo wariaa-mama ipua abia page radaa adaape gorupa naepea.

²⁰ Gote-me go wae yae epaliade yapi di namarudu yaliare onaa rayo ora omalimi. Yapare Gote-me nipuna mapiraae onaa madaa kone salia-daa nipumi go di marudu yaalia.

²¹ Go raburi onaa medalomame goa teme: Mea Repae Aare go-para pia mogo-para pia teme-daare go agaa napagalepape.

²² Gore makirae Krai-nu page makirae agaa lakene aanu page opapalimi. Go rabu nimumi napiaa kogono pua oyae epape di radonu pinaloa

adalimi. Goa pua nimumi nimi Gote-na mapiraae onaanu makiratalo epalimi.

²³ Goa palimi pare waru adalepape. Go epalide yae rayo madaa agaa aba laguaayo.

*Gote-na Mea Rapae Aa epalia rabu
(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)*

²⁴ Goa pua onaa madaa apo radaa aba nenaloare naare udunoa akua naraalia.

²⁵ Uba kedome yaa gimoa lopalia rabu yaa-para piri oyaenuna puri page maeto eto palia.

²⁶ Goa palia raburi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si adalimi. Nipumi yaa-para ipua nipuna puri ora mea epalia.

²⁷ Go raburi nipumi ensel-nu repaawa su rayona abade mapiraae onaare makiritaalia. Kiritalia rabu su yaa ruma aaya-nane pua re lapu lapu yarara yarara pu mea kiritalimi sa.

*Repena fik madaa saa agaa lakesa
(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)*

²⁸ Kama fik repenana kone waru mealepape. Nipuna palaa-para ipa rubia yo kagaa opea raburi go yae adoa pani palia kone su niminaamina.

²⁹ Go page apo wae yae epalia raburi kedaa meape di ora re-para epalia-ga niminaamina.

³⁰ Go agaa pagalepa. Go pimi onaa abi naomalimi pare go yaenu aba epenalo adalimi.

³¹ Su yaa laapo aba dia yalia pare nina agaa oro yaalo pa saabalia.

*Yesu epalia diri onaanumi naniminaaeme
(Mat 24.36-44)*

³² Yapare go epaliade diri onaa medame page naniminaaeme. Yaa-para piri ensel page Gote-na Simi page namakuaaeme pare Aapa Gote-me agu raapo go di adoa niminaaya.

³³ Go epaliade yapi di rabu naniminaaeme-ga waru ado piralepape.

³⁴ Go yapi Di-na remaare gupa lagialo: Pa aa meda pora kimisu polalo pisa. Go rabu nipuna ada gimoa nipuna kogono aanu aba kogono rumaawa pisa. Go rabu pora gaape surubape aapara waru adoaape loa pisa.

³⁵ Gore adoaatepape sa. Adana aaraare aa-rabu epalia palo naniminaaeme. Ribaa epalia yapae ruma rumane epalia yapae yaa kuta agaa piade rabu yapae yapipu epalia yapae maarea. Goa pea-ga ora waru adoaatepape.

³⁶ Mogo adana aaraa epalia rabu nimi patalimiri ora o yalia.

³⁷ Gore neme nimi-para lagialo-rupare onaa rayo-para ora ado piralepape lano sa.

14

Aa mudunumi Yesu tulalo yada robesimi (Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

¹ Goa pua orope wala yapi laapome Pasova yawe Di* epalia. Go rabu page Bret Nama-Adaa Yaape yapi di ya-pulu onaanu epa kiritasimi. Go raburi Gote-na Miru Irae Aa mudunumi page

* **14:1:** Goteme Israel onaa wala misa yapi di mea niminaawa bret kap madaa aba noa pirinaloa Yesu akea pua ripinama yapae kone isimi. Go agaare aa mudunumi simi.

rekena agaana tisaanumi page Yesu tu maomaat-alo pisimi-pulu nipu aditalo pisimi.

² Goa pisimi rabu nimumi lalo: Onaanumi wae-rupa pogolasaalimi-pulu go Pasova Yawena yapi di rabu mada na-adiatamina simi.

Yesu Betani su pirisa rabu oname ora epe kaa pi wabala aaluna koyasa

(Mat 26.6-13; Jon 12.1-8)

³ Gore Yesu Betani su-para ipua yakimi tisa pare maepeaae aa Saimon-na ada-para pirisa. Pirisa raburi ona medame aana pe mua epe kaa pu ti wabola pirapalae mea ipisa. Go ipare yoto ora adaape inalo oname go pe loba Yesuna aalu madaa koyasa.

⁴ Koyasa rabu go piri onaa medalomame ratu yawoa gupa lo pirisimi: Akeane go epe ipa pa rubala?

⁵ Go ipa kabola peme raburi mone yo adaapu gupa 1200 kina mada mua riabo naraanu pa kata pema. Goa loa nimu mo ona-para ape simi.

⁶ Goa pisa raburi Yesumi lalo: Go agaa gi-malepa. Akeane nipu madaa wae kone imi pae? Nipumi ora epe kone sua pia.

⁷ Riabo naraanuri oro yaalo nimi raapu piralimi-pulu nimu madaa raba meape kone salimi-daare go rabu pipape. Yapare neme nimi raapu oro yaalo napiralua.

⁸ Go onana kone epe ta-ga palainawa. Naa ro rogaalimalo naa tone go epe ipame aba koyaata.

⁹ Pagalepa. Gore epe agaa su rayona laketeme rabu onaanumi go onana bi pagenalo nipumi ni madaa ipa koyasa kone salimina.

*Judas-re Yesu madaa kawae madini aa pirisa
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Go rabu disaipel 12-pela aa-na bi medare Judas Iskariot pirisa. Go aare Gote-na miru irape aa mudunu piri-para pua Yesu tulalo yada robesa.

¹¹ Go aa mudunumi Judas-na agaa pagoa raaname omoa mone gialima simi. Goa simi-pulu Judas-me Yesu ora tinalo mea katoa kone isa.

*Yesu nipuna disaipel aanu raapu bret wain
laapo nisimi
(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Jon 13.21-30)*

¹² Go Bret Yis Nasape yapi di raburi disaipel aanumi Yesu-para agaa gupa misimi: Niaa aarabu pua nena Pasova eta managola salima ya? Go rabu Pasova-na sipsip tisimi-pulu goa simi.

¹³ Go raburi Yesumi nipuna disaipel aa laapo mea repaawa lalo: Su yada-para palipi raburi ipa noria ipulae aa meda madaalipi. Nipu rata mea pulupape.

¹⁴ Nipu ada-para odobalia rabu go adana aaraa-para gupa laketapape. Tisaa-me lalo: Ni-para nina disaipel aanu-para niaa Pasova eta nalima-pulu go ada rum meda ia palo laketapape sa.

¹⁵ Go tepe raburi mo aame nipi so-nane mea pua epe pepena pi ada rum mea waatea. Go rabu nipumi niaana eta nape yaenu mea managola salepape.

16 Goa sa-pulu disaipel aanumi adaare-para pua Yesumi lakesade-rupa adesimi. Goa pua nimumi Pasova eta managola saasimi.

17 Wala aebo raburi Yesu-para disaipel aa 12-pela padane-para pirisimi.

18 Goa puare nimu reke madaa eta no pirisimi rabu Yesumi lalo: Pagalepa. Nimina aa padanere ora kawae madini aa pia pare abia nipumi ni raapu eta pa no pia.

19 Goa sa raburi nimu odome omoa disaipel aa 12-pela aame padane padane nipu-para pua agaa gupa misimi: Gore ni ora yapae lo gupa simi.

20 Yesumi nimu-para lalo Aposel aa 12-pelana padane abia saa laapo plet-para bret madaa ki sapalae no pipa.

21 Gote-na buk madaa ta-rupa Onaa Raapu Pirape Aa-na Si omalua sa. Goa pea pare go raburi nipuna kawae madini aare wae yae epaliana odome omalo. Go aare nipuna agimi aba namadita pisa yaalore ora epe ta sa.

Yesumi bret wain laapo kasa

(Mat 26.26-30; Luk 22.15-20; 1Kor 11.23-25)

22 Eta nisimi raburi Yesu nipu bret mua Gote-para ora pi loa ruki ruki pua nipuna disaipel aanu kasa. Kalalaawa gupa sa: Mealepa. Go bret-re nina yogane gialo-ga mua nalepa.

23 Goa pua Yesumi kap mua Gote-para ora pi loare kasa. Kasa rabu nimumi rayo nisimi.

24 Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Go ipa wain-ri nina yaapi-ga onaanu madaa koyaato. Nina yaapi-miri Gote-na onaa ora agaame magogasaalia.

²⁵ Nimi-para ora lalo: Neme go ipa wain wala mada nanalua pare aba Gote-na surube su-para pirua nalua sa.

²⁶ Goa pisa raburi nimumi ora pi yaasa loare su Rudu Oliv-nane pisimi.

*Yesumi Pita-para orope ni gimali agaa lakesa
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)*

²⁷ Pamisimi raburi Yesumi nimu-para lalo: Nimi rayome ni gimalimi. Gote-na buk madaa gupa tu suaaya sa: Gote-me sipsip punini aa talia rabu sipsip yola minabalia sa.

²⁸ Yapare ni wala rekoa nimi Galili su-para palimi rabu ni aba riri-nane palua sa.

²⁹ Goa sa raburi Pita-me nipu-para lalo: Nimu rayome ne gimalimi pare neme mada nagimalua sa.

³⁰ Yesumi nipu-para lalo: Waru pagalepa. Go ribaare yaa kutame e rana laapo talo palia pare aba rana repo neme ni Yesu na-ade te.

³¹ Goa sa raburi Pita-me puri palo yaaloa gupa sa: Saa rana padane omalipa pare neme ne nagimalua sa. Go disaipel aa rayome agaa padane gupa simi.

*Yesumi Getsemani su-para beten sa
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)*

³² Gore nimu su medana bi Getsemani-para pisimi. Go-para Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Go-para nimi piralimina neme beten ta pulu sa.

³³ Goa pua Yesumi Pita-para Jems-para Jon-para lamua pisa. Go rabu Yesuna pu imu-para ora radaa pua kedaame omesa.

³⁴ Nipumi nimu-para lalo: Nina robaa-para kedaa pua ni omalua sa. Go-nane adaba pitapape.

³⁵ Goa loa Yesu pora-nia wala ogesi pua suna lopesa. Lopoa Gote-para beten gupa sa: Aapa, ni madaa ora kone saliri go radaa ni mada naepena magimaape.

³⁶ Goa loa wala lalo: Aapa, ne oyae rayo mada pali-ga ni radaa nape gimano kap pane meape. Yapare neme kone salo-rupa napape. Dia, nena koneme niminaawa pape.

³⁷ Goa loa wala ipisa pare nipuna disaipel aa repo u pa patisimi. Go rabu Yesumi adoa Pita-para lalo: Saimon-ya, ne u patae ya? Ne go oge yapi rabu mada na-adobali?

³⁸ Gore wae yae-para lopalimi-ga beten loa adaaba piralepape. Nimina konere puri pata pare nimina yogane oma paaya.

³⁹ Goa loa nipu wala pua beten agaa aba sarupa wala sa.

⁴⁰ Nipu disaipel aanu piri-para wala ipisa rabu nimu pa u patisimi. Nimuna ini-para u wala ipisa-daa u patisimi. Nimumi rekoa nipu-para agaa wala meda na-abusimi.

⁴¹ Goa pua wala rana repo Yesu ipua nimu-para lalo: Nimi penaa u patua piralimi ya? Gore mada. Abiare nimumi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si pupitagi ne onaanu lamu kateme.

⁴² Rekoa baina. Ada, ni tapena kabereke meade aare aba go epea-daa sa.

*Judas-me Yesu iaanu mea kasa
(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)*

⁴³ Yesumi agaa lalaina go aposel-na rikiraanare aa Judas page onaa adaapu page medaloma ipisimi. Nimumi nimuna repena uninu nimuna rai kutunu mea ipisimi. Gote-na miru irae aa mudunumi page rekena agaa tisaanu page aa mudunumi repaasimi-pulu ipisimi.

⁴⁴ Gupa ipisimi rabu kawae madini aa Judas-mere nimu-para kudiri pi kone kaloa lalo: Neme go aa pua nunu toa rabu go aa mealepape. Nipu adia waru suruboa mea pulupape sa.

⁴⁵ Gore Judas ipisa raburi nipumi Yesu piri aipapulu pua puua lalo: Aa Mudu sa. Goa loa nipumi Yesu nunu sa.

⁴⁶ Go rabu nimumi Yesu aditalo waru rip-inaawa misimi.

⁴⁷ Yapare aa meda re-para piri aame rai kutu mua Gote-na aa mudu nipuna raba mi aa tulalo pisa pare aane pona tisa.

⁴⁸ Goa pua Yesumi nimu-para lalo: Akeane nimimi rai kutu-para repena uni-para mua ni talimi ya? Ni paake ne aa ya?

⁴⁹ Ni oro yaalo nimi raapu lotu ada-para pirua agaa mogeaaru pare go rabu ni aditalo naip-isimide. Yapare Gote-na buk madaa ia-pulu mada palimi.

⁵⁰ Go sa raburi disaipel aanumi nipu gimoa pogola pisimi.

Ogege aa paala omoa aipapulu pisa

⁵¹ Go rabu ogege aa medame Yesu rata mea pisa. Go naakina to madaare mamina yaako pi agu yamesa. Go rabu aa medalomame nipu epa ripinaabasimi.

52 Yapare nipu mamina malopaawa pogola pisa.

Yesu aa mudu piri-para mea pisimi

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Jon 18.13-14,19-24)

53 Go raburi nimumi Yesu Gote-na aa mudunu piri-para mea pisimi. Go raburi Gote-na miru irae aa mudunumiri kone makuaae aanu-para rekena agaana tisaanu-para nimu padane-para kiritasimi.

54 Go raburi Pita-me Yesu rata mea ipisa pare re-para naipisa. Nipu Gote-na miru irae aa mudununa epe pokaalo ada ru-nane pua pirisa. Nipu plisman-nu raapu padane-para piru repena adala pirisa.

55 Go raburi Gote-na miru irae aa mudunu page kaunsil aanumi page nimu rayome Yesu tu maomaatalo pisimi-pulu pa amaa makirae agaa mulalo pisimi. Goa pisimi pare nimumi wae yae ora padane-daa na-adesimi.

56 Onaa adaapumi Yesu madaa makirae agaa lo pirisimi pare agaa rado rado simi.

57 Goa pisa-pulu aa medaloma rekoa Yesu madaa makiraawa lalo:

58 Nipumi go epe lotu ada kimi wariniri kilipi-alua sa raburi niaame pagesima simi. Wala yapi repome lotu ada rado wariabalua sa pare kimi namaalua sa. Go sa raburi niaame pagesima simi.

59 Nimumi remaa lakesimi pare agaa rado rado lakesimi.

60 Go rabu Gote-na miru irae aa mudumi nimu piri-para rekoa Yesu agaa gupa misa: Nimumi ne madaa go agaa tame-ga agaa mada na-abulali ya?

⁶¹ Goa sa raburi Yesu pa pirua agaa nasa. Gote-na miru irae aa mudumi agaa wala gupa misa: Nere Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ya? Nere epe puri i Gote-na Si ya?

⁶² Yesumi lalo: E, ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ya-pulu Gote-na ora ki-nane piralua nipuna puri mada adalimi. Ni yaa moae raapu madaa pirua epalua-daa adalimina.

⁶³ Goa sa raburi Gote-na miru irae aa mudumi Yesu ero agaa ta kone sua nipuna mamina mea riripia lalo: Akeane adasae aa medana agaa pagamona ya?

⁶⁴ Nimimi nipuna ero agaa pagamede. Nimina kone ake ya? Goa sa rabu onaanumi nipu tu maomape simi.

⁶⁵ Goa pisa raburi onaanumi Yesuna yogane madaa sope rapiaawa nipuna ini rigitua gupa simi: Aapimi ne ta? Abi la. Goa simi raburi plisman-numi page nipuna to yogane tisimi.

Pita-me Yesu gimisa

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Go tisimi raburi Pita-me Aa Mudu-na ada kepo ru-nane pa pirisa. Go rabu Gote-na miru irae aa muduna kogono ona meda ipisa.

⁶⁷ Epenaloa Pita-me adaasa-pulu go oname nipu waru adaba sua lalo: Ne page go Nasaret supra piri aa Yesu raapu piri side.

⁶⁸ Yapare Pita-me dia loa gupa sa: Nena agaare neme napagoa naniminaato sa. Go raburi ada peraa-nane pua pora gaape-nane pisa. Go-para pulaina yaa kutame agaa sa.

⁶⁹ Go-nane pisa raburi kogono pape oname Pita adoa pa piri onaanu-para lakesa: Go aare nipu Yesuna disaipel aa yaade sa.

⁷⁰ Goa sa pare Pita-me wala dia sa.

Wala orope ogesi-daa pa pirua onaanumi Pita-para gupa lakesimi: Nere ora disaipel aa yaade. Ya agaa nalape. Ne ora Galili su piri aa yaade simi.

⁷¹ Go rabu Pita-me nimu-para ora yaa madaa makuaa puri paloa lalo: Niri go tame aa maarea ni ora dia yaade sa.

⁷² Goa sa rabu yaa kuta wala rana laapo agaa sa. Go rabu Pita-me Yesuna agaa wala niminaasa. Yesumi aba gupa lakesa: Yaa kuta agaa rana laapo tea raburi neme nina bi rana repo gimali sa. Go agaa niminaasa-pulu nipumi odome omoa re waru lo pirisa.

15

Yesuri Pailat piri mea pisimi

(Mat 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)

¹ Gore wala yapi lapaasa rabu Gote-na miru irae aa mudunu page kone makuaae aanu page rekena agaana tisaanu page kaunsel-nu page nimu rayome yada robesimi. Goa pisa raburi nimumi Yesu opeme adia Pailat* piri-para mea pisimi.

² Goa pisimi raburi Pailat-me Yesu nipu agaa misa: Ne Juda aanuna ora aa mudu ya sa. Nipumi Pailat-para lalo: Ne ora lae sa.

* **15:1:** Yesu tulalore ora warua medaa pua ripinaawa Rom gavman-na aa mudu Pailat piri mea pisimi.

³ Goa sa raburi Gote-na miru irae aa mudunumi Yesu madaa wae yae pinalo agaa adaapu lakesimi.

⁴ Goa simi rabu Pailat-me Yesu-para agaa wala gupa misa: Ne agaa mada nate ya? Nimumi ne wae yae pape kone adaapu madaa agaa tame-ga neme napagae ya sa.

⁵ Goa sa pare Yesu agaa meda yago natisa rabu Pailat-me kone adaapu kibu pisa.

*Yesu repena polopea madaa tu maomasimi
(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39-19.16)*

⁶ Gore oro yaalo Pasova yapina di raburi onaanumi kalabus ada-para pati aa padane esepeape kone isa-pulu Pailat-me goa pulalo pisa.

⁷ Go raburi kalabus ada-parare gavman-na iaanu pirisimi. Nimuna rikiraanare onaa tu maomaasade aa meda Barabas pirisa.

⁸ Go raburi onaa adaapumi Pailat-para ipua lalo: Ne Pasova-na maali di madaare aa meda esepeape simi.

⁹ Goa simi rabu Pailat-me nimu-para agaa gupa misa: Nimina kone akepu saleme? Neme Juda aanuna aa mudu esepealua ya?

¹⁰ Goa sa pare Pailat-me nimuna kone aba adesa. Nipumi Gote-na miru irape aa mudunumi Yesu madaa udipa kone sua aditalo ipisimi-daa adesa.

¹¹ Yapare Gote-na miru irae aa mudunumi onaanu mapogolasaasimi rabu nimumi Pailat-para Barabas maesepeaape agaa lakesimi.

¹² Goa simi raburi Pailat-me nimu agaa wala misa: Gore nimina Juda aa muduri nipu madaa ake palua ya sa.

¹³ Nimumi nipu-para wala yaasimi: Repena polopea madaa tu maomape simi.

¹⁴ Goa simi raburi Pailat-me nimu-para lalo: Akeane ya? Nipu madaa wae yae meda naia sa. Yapare nimumi puri paloa gupa simi: Repena polopea madaa tamina simi.

¹⁵ Goa simi raburi Pailat-me onaanu madaa pedo pisa-pulu nipumi Barabas esepeasa. Goa pua Pailat-me Yesu repena unimi tua onaanumi repena polopea madaa tinalo mea kasa.

*Yada pape aanumi Yesu marakepeaa agaa simi
(Mat 27.27-31; Jon 19.2-3)*

¹⁶ Goa pua soldia aanumi Yesu gavman-na koso lape ada ru-nane mea pua soldia aanu medaloma page yaasimi.

¹⁷ Go raburi go aanumi Yesu madaa epe kane mamina mayamaawa aalu madaa ope etolo etolo ae mua raguna wariaawa maadipaasimi.

¹⁸ Goa pisimi raburi nimumi nipu madaa marakepeae agaa gupa simi: Ne Juda onaanuna aa mudu-ga oro yaalo epe-rupa pirape simi.

¹⁹ Goa loa nimumi Yesuna aalu repena unimi tua sope rapiaawa rumu koba pua adaniaawa mapiraasimi.

²⁰ Gore nimumi nipu madaa giri laasimi raburi nipuna epe kane mamina koloa ora nipuna mamina mayamaasimi. Goa pisimi raburi repena polopeane tulalo mea pisimi.

*Repena polopea madaa tisimi
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)*

²¹ Goa pisimi raburi pa aa medana biri Saimon nipuna su Sairini gimoa pa ipisa rabu nimumi go

aa repena polopea pasaane mariaasimi. Go aare nipu Aleksanda-para Rufus-para go naaki laponaa aaraa nipu Sairini su-para pirisa.

²² Go raburi nimumi Yesu Golgo ta su-nane lamua pisimi. Go Golgo ta su biri adaa agaa madaare aalu uni rogae su teme.

²³ Mea pisimi raburi nimumi nipu wae rero pi ipa katalo pisimi pare gimisa. Go ipare wain-para rero pi yae meda raapu moropea kasimi.

²⁴ Goa puare nimumi Yesu repena polopea madaa tisimi. Goa puare nimumi nipuna mamina-nu padane padane lo mua satu-rupa tu pirisimi.

²⁵ Gore go naare pena opalaina Yesu repena polopea madaa tisimi.

²⁶ Go tisimi raburi nimumi koso lape agaa pepa madaa gupa tisimi: Go aare Juda aanuna aa mudu yaade lo tu isimi.

²⁷ Goa pisimi rabu Yesu paake ne aa laapona rikiraana tua aa meda ora ki-nane tu aa meda koya ki-nane tala pasimi.

²⁸ Goa pisimide konere Gote-na buk madaa aba gupa tu isa: Nipu wae paake ne aa raapu mapiraasimi.

²⁹ Goa pisa rabu pora one lobasa apone lobasa pi onaanumiri nimuna aalu ma-wage wage pua ero agaa gupa simi: Neme lotu ada kilipia yapi repome wala maaulua aba side.

³⁰ Nena bipa ne raba mea. Abiare repena polopea gimoa su amaa ipu simi.

³¹ Gote-na miru irae aa mudunu page rekena agaa tisaanu page nimumi Yesu-para ero agaa gupa lo pirisimi: Nipumi onaa medaloma raba

mua oro yaalo mapiraasa-ga nipuna bipa nipu raba mua oro yaalo pirinalo adamina simi.

³² Go aare onaa Raapu Pirape Aa page Israel aa mudu page nipu go-rupa pia-pulu go repena polopea gimalia-daare niaame nipu madaa kone rulamina simi. Go repena polopea meda madaa mudiasimi aa laapome page Yesu-para ape sipi.

Yesu omesa

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

³³ Gore naare rikiraana aasa rabu go su rayo ribaa yabaasa. Goa pua su rayo rigitaama pua naare nogo-nane pabola pupulaina yapi wala lapaasa.

³⁴ Go naare pabola popesa raburi Yesumi puri paloa gupa yaasa: Eli Eli lama sapaktani sa. Go adaa agaamere gupa sa: Naa Aapa Gote neme ni akolo gimae pae sa.

³⁵ Pa piri onaa medalomanu pagoa gupa simi: Gore nipumi Elija yalaade simi.

³⁶ Goa sa raburi aa padane aipapulu ipua lubi nona plane yaeme rero pi ipa paba palae repena rugi-nane aguta palaawa nenalo kasa. Yesu kaloa gupa sa: Adoaape. Elija-mere nipu repena polopea madaa esepeaalia yapae niaame adamona sa.

³⁷ Goa sa raburi Yesu agaa puri palo yaa loa pu imu udunasa rabu omesa.

³⁸ Goa pisa raburi lotu ada-para mudiabae mamina so rugi-nane riripi taboa none rugi-nane pua riripi kiritisa.

³⁹ Goa pisa raburi mo soldia aa mudumi Yesu ini adupisa adesa-pulu gupa simi: Go aare Gote-na Si ora ria yaade sa.

⁴⁰ Goa pisa rabu ona adaapu mo-para pirua adesimi. Ona medare Maria nipuna adaare Makdala su-para pirisa. Ona medare Maria nipuna si Jems-para Josep-para nimu raapu pirisimi. Ona meda Salomi page pirisa.

⁴¹ Aba Yesu Galili su-para pirisa raburi mo onaanumi nipu rata mea pua nipu raba misimi. Ona medalomanuri Yesumi Jerusalem su-para gimoa ipisa rabu nimu raapu meda ipisimi onaanu pirisimi.

*Yesu aana apedaa-para rogaasimi
(Mat 27.57-61; Luk 23.50-55; Jon 19.38-42)*

⁴²⁻⁴³ Gore riba yolalo palaina Arimatea su-para piri aa Josep ipisa. Go aare ora epe kaunsil aa pirisa. Nipumi Gote-na Surube Su epenalo adolalo pirisa. Nipu ipisa rabu ekeraa-nanere Kitu Pirape Yapi ya-pulu nipumi Pailat piri-para pua Yesuna ro rogaata ponolo pua ogesa.

⁴⁴ Gore ogesa raburi Pailat-me Yesu aba ini adupisa lo napagesa. Goa pisa-daa nipumi soldiana surube aa meda yaaloa gupa lakesa: Mo aa ini adupia pae loa agaa misa.

⁴⁵ Gore yada pape surube aame e sa, ora omaade sa-daa Pailat-me Josep gupa lakesa: Yesuna ro mada mula pope sa.

⁴⁶ Goa sa raburi Josep-me yaako pi mamina mua ro rogaawa aana apedaa matmat-para rogaasa. Nipumi rogaabaawa pora gaape-nane aana-me garulaniaasa.

⁴⁷ Goa pisa raburi Makdala su-para piri Maria-me page Josep-na agi Maria-me page Yesuna ro mo mea rogaasa-para adesipi.

16

Yesu wala rekesa

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)

¹ Gore Kitu Pirape Yapi dia naloa Makdala su-para piri Maria-para Jems-na agi Maria-para Salomi-para epe kaa pi wabala meda kabesimi. Nimumi Yesuna ro madaa sula pisimi.

² Gore adaa orona yapipu rabu go onanu aana apedaa matmat-para adola pisimi.

³ Goa pisimi raburi nimumi agaa gupa laarisimi: Aapimi pora gaape aana mea lusu rubalia pae simi.

⁴ Goa simi raburi nimumi adasaawa adesimi pare aana lusu rube adesimi. Go aana-re ora adaape.

⁵ Gore nimumi aana apedaa matmat-para odobatalo pua nimuna popoke-nane ogege aa meda adesimi. Nipuna yaako pi mamina yamoa pirisa. Adesimi raburi ora paala omoa pogo-lasaasimi.

⁶ Goa pisa pare mo naakimi nimu-para lalo: Paala naomalepape. Nimimiri Nasaret su-para piri Yesu asapula epamede niminaato. Go aare repena polopea madaa tamade. Yapare nipu aba laade-rupa rekaa pua go-para napia. Adalepa, go-para aba rogaarimide.

⁷ Yapare nimi abi pua nipuna disaipel aanu-para Pita-para nipu Galili su-para aba pua pirina laketa-pape. Nipumi nimi aba lakesa-rupa go su-para mada adalimi sa.

⁸ Goa sa raburi nimumi aana apedaa matmat gimoa aipapulu pisimi. Pisimi rabu ora pururu

aawa paalame omesimi. Nimu paalame omesimi-pulu onaanu abi napua lakesimi.

*Makdala su-para piri Maria-me Yesu adesa
(Mat 28.9-10; Jon 20.11-18)*

⁹ Goa pisa raburi Yesu adaa orona yapipu rekesa. Rekesa raburi Makdala su-para piri Maria-me Yesu aba adesa. Go ona madaare Yesumi wae remo 7-pela aba marakepeaasa.

¹⁰ Go onamere nipu pua Yesuna adaami onaanu-para lakesa. Nimumi odo omoa re lo pirisimi rabu lakesa.

¹¹ Yapare oname neme Yesu adaawa pa pia lakesa rabu nimumi kone narulasimi.

*Disaipel aa laapo piri-para Yesu opesa
(Luk 24.13-35)*

¹² Oropere Yesuna disaipel aa laapo pulaawa ipisa raburi nipuna to rado plane nona pi pirisa. Go rabu go aa laapore su amaa pora-nia pisipi.

¹³ Goa pua go aa laapome onaa medaloma-para pua lakesipi pare nimumi go agaa madaa kone narulasimi.

*Yesu disaipel aanu kogono kasa
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23)*

¹⁴ Wala oropere disaipel aa 11-pela reke madaa eta no pirina Yesu ipisa. Gore aba onaa medalomame nimu-para Yesu pa pia epa lakesimi pare kone narulasimi go agaa robaa-para naodabasimi-pulu nipumi nimu mo lagiame agaa madaa kone narulaarimi paloa ape sa.

¹⁵ Go raburi Yesumi nimu-para lalo: Su ada rayo-nini pua onaa rayo-para epe agaa pua lake-latepape sa.

¹⁶ Onaa rayome go agaa madaa kone rulaawa baptais muare oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Pare onaa rayome go epe agaa madaa kone narulalimi-daare pupitagi ne kone madaa wae yoto mealimi sa.

¹⁷ Kone rulae onaanumi puri mua gupa palimi: Na bi loa wae remo marakepealimi. Nimumi aba napage adaa agaa radonu page teme.

¹⁸ Nimumi paaka ripinaalimi rabu naomalimi. Nimumi romo maalu nona plane ipa nalimiri ora naomalimi. Nimumi yaina ome onaanu aaluna kimi oraalimi rabu perekealimi sa.

*Yesu yaa-para mea pisa
(Luk 24.50-53; Kog 1.9-11)*

¹⁹ Gore Aa Mudu Yesumi nimu-para agaa gupa lakenaloa so yaa-para mea pisa. Goa puare Gote-na popo ki-nane pirisa.

²⁰ Goa pisa raburi disaipel aanumi su rayone pua epe agaa mogeasimi. Goa pisimi raburi Aa Mudumi nimu raba mua puri kasa. Puri kasa rabu nipumi disaipel aanumi agaa pamu lo napiaa page pamu pua nipuna agaa puri mapalaasimi. Go yaade.

**Gotena Epe Agaa
Portions of Genesis, Ruth, Proverbs, Ecclesiastes, and
The New Testament in the West Kewa Language of
Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples West Kewa long
Niugini**

copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea in cooperation
with Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: West Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

First edition © 1973 The Bible Society in Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

faa531d0-f958-545a-ad6f-3ea7c18ff313